

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Accountancy
voltijd

Saxion Hogeschool

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Accountancy
voltijd

Saxion Hogeschool

CROHO nr. 34406

Hobéon Certificering BV

Datum

19 december 2012

Auditteam

R.J.M. van der Hoorn MBA

E.D. Paul AA

M. Paur RA MMO

E.A. Ploegman RA

K.T.P.M. Segeren

Secretaris

I.M. Gies Broesterhuizen

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	27
6.	AANBEVELINGEN	29
BIJLAGE I	Scoretabel	31
BIJLAGE II	Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	33
BIJLAGE III	Schematisch overzicht opleidingsprogramma	41
BIJLAGE IV	Programma, werkwijze en beslisregels	43
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	47
BIJLAGE VI	Overzicht auditteam	49

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Saxion Hogeschool
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief

NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Accountancy
registratienummer croho	34406
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding (hbo – wo)	Hbo
niveau opleiding (associate degree – bachelor – master)	bachelor
aantal studiepunten (ec's)	240 EC
afstudeerrichtingen	Niet van toepassing
locatie(s)	Enschede Deventer
variant(en)	voltijd
relevante (maar niet direct aan de opleiding AC verbonden) lectoraten	Lectoraat Ethiek en MVO Lectoraat Kennis innovatief ondernemerschap (ook wel Lectoraat Business Development). Kenniscentrum Business Development
Data audit	Enschede: 29 maart 2012 Deventer: 12 april 2012

De opleidingen Bedrijfseconomie, Accountancy en Fiscaal Recht & Economie van de academie Financiën, Economie en Management (FEM) kennen een gemeenschappelijke programma. Onderstaande gegevens zijn geaggregeerd op instituutniveau. Waar mogelijk worden de cijfers uitgesplitst voor de opleiding Accountancy (AC)¹.

in-, door- en uitstroomgegevens van -zo mogelijk- de laatste 6 cohorten						
instroom						
cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010
▪ instroom AC voltijd Enschede	43	61	49	59	62	59
▪ instroom AC voltijd Deventer	15	15	17	26	25	27
<i>Totaal instroom AC voltijd</i>	58	76	66	85	87	86
<i>Totaal instroom FEM voltijd</i>	201	229	254	277	286	326

¹ Voor FEM zijn studenten die switchen van de ene naar de andere opleiding geen uitval, terwijl ze in dit overzicht wel als zodanig worden aangemerkt. Datzelfde geldt voor alle rendementpercentages die hier zijn weergegeven. Hierdoor toont het overzicht, volgens de opleiding, een niet-realistisch beeld van de rendementen.

in-, door- en uitstroomgegevens van -zo mogelijk- de laatste 6 cohorten						
doorstroom propedeuserendement (in %) na 2 jaar						
cohort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
▪ propedeuserendement (in %) AC na 2 jaar voltijd Enschede	48	53	36	22	39	39
▪ propedeuserendement (in %) AC na 2 jaar voltijd Deventer	56	47	20	41	38	48
Totaal propedeuserendement AC (in %) na 2 jaar	51	52	33	27	39	41
Totaal propedeuserendement FEM (in %) na 2 jaar	57	54	32	22	42	48
uitstroom na 5 jaar						
cohort	2001	2002	2003	2004	2005	2006
▪ diplomarendement (in %) AC na 5 jaar voltijd Enschede	25	38	19	18	21	10
▪ diplomarendement (in %) AC na 5 jaar voltijd Deventer	--	24	17	13	20	13
Totaal diplomarendement (in %) AC na 5 jaar voltijd	25	30	18	16	21	11
Totaal diplomarendement (in %) FEM na 5 jaar voltijd	49	52	43	50	40	41

gerealiseerde docent-student ratio ²				
▪ gerealiseerde docent-student ratio voltijd	1 : 30* (53 aan de academie verbonden docenten met 42,8fte waaronder 5 accountants met 3,5fte)			
contacturen ³	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ gemiddeld aantal per week	20	20	17	12

* De docent-student-ratio is voor FEM lastig te bepalen per opleiding, omdat docenten bij verschillende opleidingen worden ingezet o.a. door het gemeenschappelijke programma.

docentkwaliteit bachelor ⁴	hbo		PhD	master		
• voltijd			2	72		
rendementen bachelor ⁵	2004		2005	2006	2007	
• voltijd	17		33	10	Nb	
uitval bachelor						
▪ voltijd (A) ⁶	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	35	39	47	43	52	Nb
▪ voltijd (B) ⁷				2005	2006	2007
				61	81	Nb

² De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven voltijd studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

³ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

⁴ Het aandeel docenten met een master of PhD.

⁵ Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

⁶ (A) Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

⁷ (B) Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.

2. SAMENVATTING

Saxion Hogeschool biedt de hbo-bacheloropleiding Accountancy (hierna AC) aan op de locaties Enschede en Deventer in een voltijdvariant. Afgestudeerden AC vinden als assistent-accountant een baan bij een accountantspraktijk. Zij combineren deze baan meestal met een vervolgstudie tot Accountant-Administratieconsulent of Registeraccountant om uiteindelijk aan de slag te gaan als extern accountant. In het rapport wordt beschreven in welke mate de opleiding voldoet aan de kwaliteitseisen van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie en aan de eisen van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (hierna CEA).

1. Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties voor AC zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd. De opleiding sluit aan bij het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel, waarbij zij een onderscheid maakt in specifieke en generieke beroepscompetenties en houdingsaspecten. AC typeert het bachelorniveau na vier jaar als zelfkritische assistent-accountants (bachelorbekwaam) voor zowel de samenstellings- als de controlepraktijk en leidt uiteindelijk op tot extern accountant. Zij richt zich specifiek op de openbare accountantspraktijk in het MKB. Dit niveau sluit qua reikwijdte en complexiteit aan bij de Dublin Descriptoren. De opleiding toont met diverse schema's aan dat zij met haar beoogde eindkwalificaties minimaal voldoet aan de eindtermen op de genormeerde studiebelasting en het niveau zoals beschreven in de CEA-eindtermen. Validatie en onderhoud van de beoogde eindkwalificaties vindt structureel plaats.

Het auditteam kan zich weliswaar vinden in de aanvullende eisen die de opleiding stelt aan internationalisering (*naast het kunnen functioneren in de internationale financiële wereld, tenminste 15% van de studenten voor 30 studiepunten internationale ervaring opdoen*), maar vraagt zich af in hoeverre deze doelstellingen realistisch zijn voor het beroep Accountancy, waarin het kunnen toepassen van nationale wet- en regelgeving benodigd is. Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding ten aanzien van haar doelstellingen andere prioriteiten gaat stellen, bijvoorbeeld in het verder ontplooiën van de profilering "extra aandacht voor het vak Belastingrecht en de ontwikkeling van sociaal communicatieve vaardigheden" maar vooral ook de verdere integratie van onderwijs en onderzoek. Hoewel de opleiding op dit moment niet beschikt over een lectoraat, heeft zij mogelijkheden om aansluiting te vinden bij andere lectoraten. Door deze verbeterpunten naast de in de vorige alinea benoemde sterke punten, komt het auditteam tot het oordeel voldoende.

2. Onderwijsleeromgeving

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De inhoudelijke basis van de gehele opleiding wordt gevormd door de beoordelingsaspecten en indicatoren die in relatie staan met de beroepscompetenties, de houdingsaspecten en de CEA-eindtermen.

De AC-studenten kunnen zich door het gezamenlijke programma circa één tot twee jaar oriënteren alvorens een keuze te maken tussen Accountancy, Bedrijfseconomie en Fiscaal Recht & Economie. Per september 2011 is het gemeenschappelijke programma herzien ten aanzien van de samenhang, de studielast en de begeleiding. Het auditteam vindt de per 2011 ingezette verbeteringen van het curriculum op deze onderwerpen een adequaat voorbeeld van ingezet verbeterbeleid en zij heeft waargenomen dat de eerste resultaten positief zijn.

In diverse onderwijsseenheden maken studenten gebruik van Engelstalige literatuur, waarmee zij specifieke begrippen uit het Engelstalige domein eigen maken. Op deze wijze sluit de uitwerking van internationalisering aan bij de doelstellingen die het landelijke profiel aan een opleiding Accountancy stelt.

AC houdt haar programma actueel (*het brede netwerk van de opleiding, het structurele contact met de accountantspraktijk en de deskundigheidsbevordering van het docententeam*) en borgt de actuele ontwikkelingen (*vaktechnisch overleg*), zoals de CEA dat eist.

Het docententeam is voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Zo heeft 71,5% van de docenten een masterdiploma (waaronder de zes in dienst zijnde accountants), heeft één docent een Phd en 100% een didactische aantekening. Ook de opleidings specifieke voorzieningen die toegang bieden tot de benodigde literatuur, databases en tijdschriften zijn op beide leslocaties voldoende toereikend voor de realisatie van het programma.

Met deze sterke punten voldoet de opleiding naar het oordeel van het auditteam aan de basiskwaliteit en de eisen die de CEA stelt. Om boven de basiskwaliteit uit te steken en te komen tot het oordeel goed, ziet het auditteam de volgende mogelijkheden tot verbetering: het in alle studie jaren versterken van de onderzoekscomponent in de bestaande onderzoekslijn, het verbeteren van de rendementen (maatregelen zoals het verhogen van de norm voor een bindend studieadvies aan het einde van de propedeuse en het aanbieden van deficiëntieprogramma's zijn reeds ingezet) en het verhogen van de docentencapaciteit (fte) om op termijn de benodigde onderwijskwaliteit te blijven leveren. Het auditteam komt daarom tot het oordeel voldoende.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het systeem van toetsing sluit aan bij de inhoudelijke ordening van de opleiding, bij de leerlijnen en bij de beoordelingsaspecten en de prestatie-indicatoren, zoals dat door de CEA is vereist. De toetsen en de beoordeling zijn door diverse kwaliteitsborgende mechanismen valide en betrouwbaar en door de studiehandleidingen voor studenten inzichtelijk. De opleiding beschikt over een afdoende systeem van toetsing, welke zij het komende jaar gaat herijken in navolging van het aangepaste programma. De opleiding kan het toetsen en beoordelen in deze periode verder professionaliseren en tevens aandacht schenken aan de kleine kwaliteit van het toetsstelsel (vb. het tijdig bekendmaken van de toetsresultaten en het op een eenduidige wijze invullen van een beoordelingsformulier).

Op basis van de analyse van de tussen- en eindproducten, de evaluatie-uitkomsten en de gesprekken die het auditteam had met de opleiding en het werkveld, is het auditteam van mening dat de AC-studenten van Saxion, op een enkele student in het verleden na, het gerealiseerde hbo-niveau hebben waar het werkveld om vraagt. In de recente eindproducten en beoordelingsformulieren die het auditteam aanvullend aan de steekproef met de eindproducten uit de afgelopen twee studie jaren bekeek, waren aantoonbare en adequate verbeteringen zichtbaar (o.a. in de transparantie van het oordeel en de methodologische diepgang), waardoor zij tot deze conclusie kwam. Het positieve oordeel van het werkveld, dat naar de opvatting van het auditteam uiterst deskundig is in het beoordelen van het gerealiseerde niveau van studenten, was voor het auditteam tevens van invloed om tot het positieve oordeel te komen. Het auditteam gaat er vanuit dat de opleiding aan de slag gaat met de borging van de ingezette verbeteringen in de afstudeerfase en de consistente inbedding daarvan in de onderzoekslijn. Het auditteam komt daarom voor deze standaard tot voldoende.

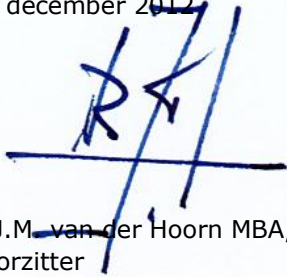
Algemene conclusie:

De volgende punten maken dat de opleiding naar mening van het auditteam voldoet aan de gangbare basiskwaliteit:

- Het vastleggen van de aansluiting met de (inter)nationale eisen, welke hun oorsprong vinden in het landelijk opleidingsprofiel alsmede de CEA-eindtermen.
- De beoogde eindkwalificaties zijn duidelijk geconcretiseerd en actueel.
- De onderwijsleeromgeving met de gekwalificeerde docenten en de adequate opleidings specifieke voorzieningen sluit aan bij de doelstellingen.
- De ingezette wijzigingen in het gemeenschappelijke programma.
- Een deugdelijk systeem van toetsing, welke de opleiding het komende jaar in aansluiting op het nieuwe toetsbeleid verder dient te professionaliseren.
- De studenten beschikken over het gewenste hbo-niveau.

Bij alle standaarden zijn verbeteringen mogelijk, waarmee de opleiding zich verder kan ontwikkelen. Op hoofdlijnen betreffen deze punten: Het herijken van de aanvullende eisen die de opleiding stelt aan internationalisering bovenop het landelijke profiel, het versterken van de integratie tussen onderwijs en onderzoek, het verbeteren van de rendementen waarvan de maatregelen reeds zijn ingezet, het verhogen van de docentencapaciteit en het borgen van de ingezette verbeteringen in de afstudeerfase. Het auditteam komt daarom tot het oordeel voldoende.

19 december 2012

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized letters 'R' and 'A' with a vertical line through them, and a horizontal line below.

R.J.M. van der Hoorn MBA,
voorzitter

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'G' and 'B' with a horizontal line through them.

I.M. Gies Broesterhuizen BEc,
secretaris

3. INLEIDING

Positionering

De academie Financiën, Economie en Management (F€M) is één van de 12 academies van Saxion. Er studeren bijna 1.400 studenten en er werken ruim 70 medewerkers, meer dan 50 fte's. De academie biedt, verspreid over de locaties Deventer en Enschede, drie Nederlandstalige voltijdse bacheloropleidingen: Accountancy (AC), Bedrijfseconomie (BE) en Fiscaal Recht en Economie (FRE) aan en een Engelstalige opleiding International Finance & Accounting (IFA). Ook heeft de academie enkele deeltijdopleidingen onder zich.

Karakteristiek

Saxion Hogeschool biedt de hbo-bacheloropleiding Accountancy aan op de locaties Enschede en Deventer in een voltijdvariant. Afgestudeerden AC vinden als assistent-accountant een baan bij een accountantspraktijk. Zij combineren deze baan meestal met een vervolgstudie tot Accountant-Administratieconsulent of Registeraccountant, waarna zij de functie van extern accountant kunnen vervullen.

AC legt in haar curriculum, dat voor beide locaties hetzelfde is, de nadruk op:

- *Brede kennis van het vakgebied* - Professionele beroepsbeoefenaren hebben een brede kennis van hun vakgebied en van aanpalende terreinen. De opleiding Accountancy biedt studenten daarom de eerste twee jaar een geïntegreerd programma met FRE en BE aan, waarin studenten zich oriënteren op die gebieden waar ze in de latere beroepsuitoefening mee worden geconfronteerd.
- *Vakinhoudelijke deskundigheid* – (het toepassen van) kennis over bijvoorbeeld actuele wet- en regelgeving in zijn vakgebied is van groot belang voor een (assistent-)accountant. Een accountant moet zijn cliënt uitleg kunnen geven over deze regels en kunnen adviseren over toepassing daarvan.
- *Vaardigheden* - Het accountancy-werkveld hecht belang aan communicatieve vaardigheden naast taal- en rekenvaardigheden. In de eindfase stelt de opleiding hoge eisen aan de Nederlandse taalvaardigheid.
- *Kenmerkende houdingsaspecten* - Aanvullende houdingsaspecten waarover openbare accountants volgens AC naast de vereiste houdingsaspecten (zie bovenstaande tabel) moeten beschikken zijn: goede contactuele eigenschappen, een hoge mate van vakkennis, de bereidheid om hard te werken en een klantgerichte attitude.

Vorige accreditatie

De vorige accreditatie van de opleiding heeft plaats gevonden in 2006. De opleiding is toen positief beoordeeld. De betreffende aandachtspunten zijn door de opleiding aantoonbaar opgepakt en er zijn verbeteringen doorgevoerd (zie tabel 1).

Aandachtspunten	Verbeteringen
<p><u>Actualiteit opleiding / docenten o.a. opleiden tot generalisten versus specialisten</u> Het auditteam maakte zich zorgen over de actualiteit van de opleiding. Doordat er een klein team binnen de opleiding werkt, is de actualiteit moeilijk bij te houden en te verwerken in een curriculum. Een doordinking van de keuze tussen het opleiden van generalisten versus specialisten lijkt het auditteam van belang.</p>	<p>De ontwikkelingen in het vakgebied zijn ten opzichte van de vorige audit in een stroomversnelling geraakt. Binnen het (uitgebreide) kernteam van de docenten is daardoor als vanzelf specialisatie aangebracht. Door diverse instrumenten (PE-cursussen, vaktechnisch overleg, etc.) borgt AC de actualiteit van de kennis van de docenten.</p>
<p><u>Eigen lector / contact met de arbeidsmarkt en kennisontwikkeling academie</u> Het auditteam wil het belang van het hebben van een eigen lector in de academie onderstrepen. De Academie FCM heeft het niet kunnen krijgen van een eigen lector tot nu toe goed opgelost, maar met een eigen lector kan kennisontwikkeling binnen de eigen academie en contact hierover met de arbeidsmarkt vaak beter van de grond komen.</p>	<p>De academie beschikte tot januari 2011 over een lector. Een gepromoveerd bedrijfseconoom zet momenteel de leerlijn onderzoek opnieuw op, van jaar 1 tot en met het afstudeeronderzoek in het vierde leerjaar. Ook wordt hij in toenemende mate betrokken bij het contact van de opleiding met andere lectoraten.</p>
<p><u>Uitdagende leeromgeving / te lage studielast</u> Het auditteam beveelt de opleidingen aan aandacht te besteden aan de 'uitdagendheid van de leeromgeving'. Tijdens de audit is met verschillende geledingen gesproken over de studielast, die naar de mening van zowel de studenten als de docenten soms te laag is.</p>	<p>Aan de ontwikkeling van een uitdagende leeromgeving is aandacht besteed met het laten "adopter" van onderwijs in de leerjaren 1 en 2 en het inzetten van gastdocenten in de hoofdfase. De studielast in de leerjaren 3 en 4 is naar de mening van de opleiding op niveau, met name in jaar 2 is de studie-inspanning nog te laag. De wijziging van het curriculum in de leerjaren 1 en 2 is met name bedoeld om de inspanning in jaar 2 op het gewenste niveau te krijgen. De BIV-battle is een mooi voorbeeld van een uitdaging, welke Saxion heeft toegevoegd aan haar programma. Tijdens de BIV-battle strijden groepen studenten tegen elkaar om de beste uitwerking van een BIV-casus. De beste groepen mogen hun uitwerking uiteindelijk presenteren voor een externe jury.</p>

Tabel 1 – Doorgevoerde verbeteringen na vorige audit

Leeswijzer:

De Accountancyopleidingen in Nederland staan onder "Dubbel Toezicht":

- *Alle WHW-opleidingen dienen te worden geaccrediteerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (hierna NVAO) en*
- *daarnaast dienen de postbacheloropleidingen en professionele masters op grond van de Wet op de Accountants-Administratieconsulenten en de Wet op de Registeraccountants 'aanwijzing' te verkrijgen van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA).*
- *Dit doet de CEA o.a. door toezicht te houden op de naleving van de eindtermen van een bacheloropleiding Accountancy.*

Ten einde de accreditatielast van de bacheloropleiding Accountancy te verminderen heeft de CEA o.a. met de NVAO afspraken gemaakt. Het auditteam vermeldt naast de bevindingen op de NVAO-standaarden expliciet zijn bevindingen over de naleving van de CEA-eindtermen, waardoor de CEA gebruik kan maken van de uitkomsten van de NVAO-Accreditatie. De CEA-criteria, die ter beoordeling van de CEA-eindtermen zijn opgesteld, zijn daarom in dit rapport aan het NVAO-accreditatiekader toegevoegd.

Waar de opleiding op de locatie in Deventer afwijkt van de opleiding in Enschede, wordt dit expliciet in het rapport genoemd. Voor de opleiding op twee locaties wordt, zoals hierboven is vermeld, een afkorting gebruikt.

4. OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Toelichting CEA:

- De eindkwalificaties zien in belangrijke mate op het vervullen van de functie van extern accountant.
- De eindkwalificaties nemen de relevante gedrags- en beroepsregels die voor accountants gelden als uitgangspunt zoals vastgesteld bij verordening uit hoofde van de WAA en WRA.
- De eindkwalificaties omvatten minimaal de eindtermen op het beschreven niveau en met de genommerde studiebelasting, zoals vastgesteld door de CEA, voor zover deze in de bachelor opleiding aan bod dienen te komen, conform afspraken gemaakt binnen AC-scholenoverleg respectievelijk VAAC.

Bevindingen

Deze standaard geeft de bevindingen van het auditteam weer over hoe de opleiding haar eindkwalificaties concretiseert. Eerst volgt een beschrijving van het competentieprofiel, gevolgd door de beoogde eindkwalificaties rond een beginnend beroepsoefenaar (niveau en oriëntatie) en doelstellingen ten aanzien van internationalisering en toegepast onderzoek. De laatste paragrafen bevatten informatie over de mate waarin het profiel van de opleiding verschilt met andere Accountancy-opleidingen in Nederland en hoe de opleiding haar profiel onderhoudt. Deze standaard sluit af met het oordeel van het auditteam.

Competentieprofiel Accountancy

Het competentieprofiel van de opleiding Accountancy met de leslocaties Enschede en Deventer van Saxion Hogeschool is, zo heeft het auditteam vastgesteld, één op één overgenomen van het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel HBO accountancy (zie tabel 2). Het competentieprofiel AC bestaat uit zes beroepsspecifieke en tien generieke hbo-competenties (Bijlage II – Opleidings specifieke eindkwalificaties).

Samenvatting eindkwalificaties bacheloropleiding Accountancy

In 2009 is door het landelijke Accountancy-scholenoverleg een nieuw beroeps- en opleidingsprofiel opgesteld, waarin wordt verantwoord hoe een accountancy opleiding aansluit bij de CEA-eindtermen en de verbinding maakt met zowel de domeincompetenties van de Bachelor of Economics⁸ (inclusief Body of Knowledge) als de Dublin Descriptoren (het te realiseren niveau is gedefinieerd volgens de tien generieke HBO-kernkwalificaties). Een beroepstaak is wat betreft de inhoud, het niveau en de oriëntatie geconcretiseerd in het landelijke profiel. De eindkwalificaties zijn daarnaast voor vaststelling voorgelegd aan een landelijk samengestelde werkveldcommissie, die de profielen heeft gevalideerd.

De vier beroepstaken 'Administratieve dienstverlening', 'Fiscale dienstverlening', 'Controle' en 'Advisering' staan net als de houdingsaspecten 'Integriteit', 'objectiviteit', 'geheimhouding', 'deskundigheid' en 'zorgvuldigheid, professioneel gedrag en onafhankelijkheid' in het landelijke profiel centraal.

Deze beroepstaken en houdingsaspecten zijn vertaald naar een competentieprofiel, dat de volgende beroepsspecifieke competenties omvat:

1. Aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van de administratieve dienstverlening;
2. Behartigen fiscale belangen cliënt;
3. Bijdragen aan de uitvoering algemene controle jaarrekening;

⁸ De HBO-raad heeft in 2011 de wens uitgesproken dat de economische opleidingen in het hbo per september 2012 te graad Bachelor of Business Administration voeren. Per september 2012 stapt de opleiding daarom over van het opleiden tot de Bachelor of Economics naar de Bachelor of Business Administration.

<p>4. Adviesbehoeften onderkennen, signaleren en vervullen;
 5. Adequaat functioneren binnen accountantspraktijken;
 6. Zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar.</p> |
|---|

Tabel 2 – Samenvatting eindkwalificaties bacheloropleiding Accountancy

Beginnend beroepsbeoefenaar; Niveau en Oriëntatie

AC leidt op tot de graad van Bachelor of Economics. In het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel Accountancy is het bachelorniveau vastgesteld. Onder de thema's "complexiteit en zelfstandigheid" en "beoordelingsaspecten en prestatie-indicatoren" geeft de opleiding in haar competentiekaarten aan hoe de student per competentie vanuit minder complexe contexten groeit naar complexere situaties, die hij of zij met meer zelfstandigheid aan kan. Aan het einde van de studie bereikt de student het bachelorbekwaamniveau dat Saxion, zo heeft het auditteam vastgesteld, één op één van het landelijke profiel heeft overgenomen.

AC richt zich specifiek op de openbare accountantspraktijk in het MKB, omdat:

- Landelijk gezien het merendeel van de accountants zijn carrière is begonnen in de openbare accountantspraktijk
- Het regionale werkveld uit grote en middelgrote kantoren bestaat die als klanten veelal MKB-ondernemingen hebben.

Zij leidt haar studenten op tot zelfkritische assistent-accountants voor zowel de samenstellings- als de controlepraktijk. Een groot deel van de afgestudeerden AC kiest na hun studie voor een vervolgopleiding tot Register Accountant (hierna RA) of tot Accountant-Administratieconsulent (hierna AA)⁹, meestal in deeltijd in combinatie met het werk bij een accountantspraktijk. Zowel RA's als AA's houden zich in de openbare praktijk bezig met assuranceopdrachten (controle- en beoordelingsopdrachten), aan assurance verwante opdrachten (waaronder samenstellingsopdrachten) en adviesopdrachten. De door AC gehanteerde beroepscompetenties gaan dus voornamelijk uit van de functie van extern accountant, zoals dat ook door de CEA wordt vereist.

De beoogde eindkwalificaties AC omvatten de CEA-eindtermen en de verdeling van de genormeerde studiebelasting tussen de bachelor en post bachelor en zijn beschreven in het document 'Format overeenstemming curriculum met CEA-eindtermen'. Daarnaast zijn de deskundigheidsniveaus van de CEA per vak beschreven in de toetsmatrijzen. De inhoud van deze documenten toont aan dat de opleiding voldoet aan de eisen die door de CEA zijn gesteld (zie bijlage II – Opleidingsspecifieke eindkwalificaties). Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding de deskundigheidsniveaus van alle vakken opneemt in een matrix in plaats van de verschillende toetsmatrijzen, waardoor zij de kwalitatieve naast de kwantitatieve aansluiting bij de CEA-eindtermen beter kan borgen en eenvoudiger kan aantonen dat het curriculum per individuele CEA-eindterm alle deskundigheidsniveaus dekt.

Profilering

Om te voorzien in de behoeften van de regionale accountantspraktijken, heeft de opleiding gekozen voor een profilering gericht op de belangrijkste klantenkring van deze organisaties, namelijk het MKB. Dit leidt er toe dat AC zich ten opzichte van andere opleidingen Accountancy onderscheidt door met het accent op de competentie 'Fiscale dienstverlening' meer aandacht te besteden aan het vak Belastingrecht¹⁰. Deze profilering is in 2011 door de werkveldcommissie van AC gevalideerd tijdens de bespreking van het document 'Visie op beroep AC'.

⁹ AA- en RA-accountants zijn lid van het de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA); de nieuwe fusieorganisatie van de NOvAA (voorheen beroepsvereniging AA's) en het NIVRA (voorheen beroepsvereniging RA's).

¹⁰ Ten opzichte van de CEA-eindtermen die als norm 12-16 ec eist voor het vak 'Belastingrecht', besteedt Saxion daar 24 EC aan (o.a. in de eerste twee jaar door het gezamenlijke programma met de opleiding FRE).

Daarnaast onderscheidt de opleiding zich door, in overleg met de regionale accountantspraktijken, aandacht te besteden aan sociaal communicatieve vaardigheden¹¹. Het auditteam vindt de profilering op zich een mooie ontwikkeling en zij ziet ruimte voor de opleiding om zich hierin te ontplooien. Zij vraagt zich tegelijkertijd af in hoeverre de opleiding daarmee momenteel echt onderscheidend is van andere opleidingen of dat zij net iets meer dan andere opleidingen de nadruk legt op deze thema's.

Internationalisering

Ondanks de regionale gerichtheid wil AC, in navolging van het nieuwe academiebeleid, haar internationale oriëntatie versterken. De opleiding verlegt het zwaartepunt van internationalisering van studenten naar docenten. Docenten dienen gedurende een periode actief te participeren in een internationaal georiënteerde omgeving¹². Doel hiervan is via internationaal georiënteerde docenten de studenten een internationale focus mee te geven. Voor studenten stelt AC zich, naast het kunnen functioneren in de (internationale) financiële wereld, ten doel dat in 2015 tenminste 15% van de studenten voor 30 EC internationale ervaring opdoen. Dit is zij van plan te realiseren door:

- Internationale dimensies aan de projecten voor studenten toe te voegen
- Te participeren in internationale projecten
- In onderwijs (Engelstalige) actuele artikelen te gebruiken (in raakvlak met versterken afstudeeropdracht en onderzoeksagenda)
- Internationale toetscriteria in de curricula op te nemen.

Het auditteam vraagt zich ondanks de mooie, nieuwe doelstelling af hoe realistisch deze is voor een opleiding AC. Het landelijke profiel stelt als eis ten aanzien van internationalisering dat de bachelor Accountancy zich primair richt op de nationale mkb-markt en de daarop van toepassing zijnde nationale wet- en regelgeving. Deze nationale wet- en regelgeving is voor een belangrijk deel afgestemd op internationale regelgeving en (verslaggevings)standaarden zoals IFRS, IFAC en COSO. Bovendien is het programma van AC door de landelijke CEA-eindtermen, zo blijkt uit de audit, stevig gevuld en heeft de opleiding een regionale focus. Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding aanvullende doelen stelt aan internationalisering bovenop de landelijke eisen, maar zij raadt de opleiding aan bij de realisatie van de doelstelling rekening te houden met de huidige studeerbaarheid van het programma en de bestaande werkdruk van de docenten (zie Standaard 2 – Studeerbaarheid en Personeel). Het maken van een bewuste keuze in de uitwerking naar concrete plannen voor AC en het vrijmaken van capaciteit zijn voorwaardelijk om deze doelstellingen te realiseren. Wellicht dient de opleiding haar doelstellingen rond internationalisering te herijken (zie hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Toegepast onderzoek

In navolging van het landelijke opleidings- en beroepsprofiel heeft AC als doelstelling dat studenten in de afstudeerfase laten zien dat zij zelfstandig een onderzoek voor een huishouding kunnen uitvoeren. De opleiding heeft voor de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden een onderzoekslijn opgesteld met een focus op praktijkgericht onderzoek, dat aansluit bij de beroepscompetenties.

De opleiding is momenteel bezig met de procedure voor een nieuwe lector van het lectoraat Business Development, omdat de aanstelling van de voorgaande lector door een verandering in profielkeuze van Saxion niet verlengd is. Ondertussen zoekt de opleiding aansluiting bij andere lectoraten zoals het lectoraat Ethiek en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

¹¹ Een voorbeeld waarin studenten werken aan hun sociaal communicatieve vaardigheden: De managementgame is een rollenspel waarin studenten economische beslissingen moeten nemen in een gesimuleerde bedrijfsomgeving. Als onderdeel van deze game moeten studenten met elkaar onderhandelen. Deze vaardigheid wordt ondersteund door lessen professionele communicatie.

¹² Voor stafmedewerkers gaat het om tenminste eens per twee jaar een week intensief betrokken te zijn bij docentuitwisseling (o.a. deelname aan internationale events of het verzorgen of bijwonen van (gast)colleges)

Een gepromoveerd bedrijfseconoom is aangetrokken om de thema's voor het nieuwe lectoraat en de verbinding met de bestaande lectoraten te identificeren en een herziene visie op onderzoek te formuleren. Onderzoek dient een voor docenten en studenten meer herkenbare plaats in de opleiding te krijgen. Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding daarbij gebruikt maakt van de bestaande kennis van de eerder genoemde lectoraten. Het auditteam raadt de opleiding aan de interactie met de lectoraten op korte termijn te intensiveren en de integratie tussen onderwijs en onderzoek te versnellen (zie hoofdstuk 6 - Aanbevelingen).

Onderhoud

De validatie en het onderhoud van de beoogde eindkwalificaties vindt plaats door structureel overleg met het eigen netwerk en onderzoek op verschillende niveaus, waardoor de opleiding blijft voldoen aan de (inter)nationale eisen zoals gesteld door het beroepenveld en het vakgebied (zie tabel 3).

Voorbeelden van het AC netwerk

Hieronder volgen enkele voorbeelden:

- De werkveldcommissie (WVC) komt twee keer per jaar bijeen en bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende grote en kleine accountantspraktijken in de regio (o.a. KPMG, Nijhof Groep, Baker Tilly Berk, Ernst & Young). De WVC signaleert actuele ontwikkelingen en adviseert de opleiding over de vertaling daarvan naar het curriculum. Tijdens de visitatie geeft het werkveld aan dat zij stevige inhoudelijke discussies voert met de opleiding en daarbij het gevoel heeft dat zij gehoord wordt. Op aangeven van het werkveld heeft de opleiding bijvoorbeeld het vak 'Boekhouden/Journaliseren' versterkt in de opleiding.
- Door onderzoek onder alumni middels de HBO-monitor en het eigen werkveldonderzoek onder stage- en afgestudeerdebegeleiders sluit de opleiding haar eindkwalificaties aan op het beroepenveld.
- Door de inzet van gastdocenten uit het werkveld haalt de opleiding de actualiteit naar binnen.
- Het AC-scholenoverleg, dat zes keer per jaar bijeenkomt en waar Saxion aan deelneemt, zorgt voor een behoorlijke mate van afstemming tussen de AC-opleidingen.

Tabel 3 – Voorbeelden van het AC netwerk

Weging en Oordeel: Voldoende

AC heeft naar het oordeel van het auditteam op duidelijke wijze de aansluiting vastgelegd met de (inter)nationale eisen, welke hun oorsprong vinden in het landelijk opleidingsprofiel alsmede de CEA-eindtermen. Tevens zijn de beoogde eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie duidelijk geconcretiseerd en actueel:

- De inhoud van de beoogde eindkwalificaties (beroepsspecifieke competenties en houdingsaspecten) die een afgestudeerde van de hbo-bacheloropleiding AC moet kunnen vervullen als beginnend beroepsoefenaar zijn zorgvuldig beschreven en passend in het licht van het beroep en op termijn de werkzaamheden als extern accountant, zoals dat ook door de CEA wordt vereist.
- De opleiding leidt haar studenten na vier jaar op tot het niveau bachelorbekwaam ofwel zelfkritische assistent-accountants voor zowel de samenstellings- als de controlepraktijk en richt zich specifiek op de openbare accountantspraktijk in het MKB. Bachelorstudenten combineren na hun studie een baan als assistent-accountant met een vervolgstudie tot Accountant-Administratieconsulent of Registeraccountant. Dit niveau sluit volgens het landelijke profiel qua reikwijdte en complexiteit aan bij de Dublin Descriptoren.
- De opleiding toont met verschillende documenten aan dat zij met haar beoogde eindkwalificaties minimaal voldoet aan de eindtermen met de genormeerde studiebelasting en op het niveau zoals beschreven in de CEA-eindtermen.
- Validatie en onderhoud van de beoogde eindkwalificaties vindt door de opleiding structureel en op verschillende niveaus plaats.

Het auditteam merkt op dat zij het eigen profiel "extra aandacht voor het vak Belastingrecht en aan sociaal communicatieve vaardigheden" (wat tevens aansluit bij de behoefte van het regionale werkveld) een sterk punt vindt, waarmee AC zich verder kan ontplooiën. Zij vraagt zich tegelijkertijd af in hoeverre de opleiding op dit moment echt onderscheidend is van andere opleidingen.

Daarnaast heeft de opleiding haar doelstelling wat betreft internationalisering duidelijk beschreven. Het auditteam is positief over de aanvullende eisen die AC daaraan stelt bovenop de eisen vanuit het landelijke opleidingsprofiel. Zij vraagt zich daarentegen af in hoeverre de doelstellingen ten aanzien van internationalisering realistisch zijn voor het beroep Accountancy, waarin het kunnen toepassen van nationale wet- en regelgeving benodigd is. Ook door de reeds stevige invulling van het programma door het voldoen aan de CEA-eindtermen, kan het auditteam zich voorstellen dat de opleiding haar doelstellingen herijkt en andere prioriteiten gaat stellen.

Eén van die prioriteiten zou in ieder geval het sterker integreren van onderwijs en onderzoek kunnen zijn. Ondanks het feit dat de opleiding op dit moment niet over een eigen lectoraat beschikt en het auditteam hier begrip voor heeft, kan AC ondertussen de relatie met andere lectoraten versterken. Het betrekken van docenten en studenten bij het doen van praktijkgericht onderzoek is naar de mening van het auditteam benodigd om hun onderzoeksvaardigheden sterker te ontwikkelen.

Het auditteam heeft in de doelstellingen van de bacheloropleiding sterke en tegelijkertijd ook enkele verbeterpunten geconstateerd. AC voldoet door de geconcretiseerde en actuele eindkwalificaties en de aansluiting bij de CEA-eindtermen aan de basiskwaliteit, maar steekt daar niet systematisch bovenuit om tot een goed te komen. Het auditteam komt daarom tot voldoende.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO:

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Toelichting CEA:

- De opleiding kan aantonen dat met het programma de eindtermen zoals vastgesteld door CEA worden gerealiseerd;
- De opleiding borgt actuele beroepsontwikkelingen in het programma;
- De opleiding draagt zorg voor een docententeam dat naast adequate vakinhoudelijke competenties ook beschikt over voldoende, relevante en recente praktijkervaring en draagt voorts zorg voor het volgen van actuele beroepsontwikkelingen door docenten.
- De opleiding heeft periodiek afstemming over de inhoud van het programma met de accountancy vervolgopleiding(en) binnen de instelling;

Bevindingen

Deze standaard beschrijft de bevindingen van het auditteam over hoe de opleiding haar onderwijsleeromgeving inricht in aansluiting bij haar doelstellingen. Eerst volgt een beschrijving van de opbouw en vormgeving van het programma, gevolgd door een inhoudsbeschrijving met aandacht voor de actualiteit & aansluiting, internationalisering, toegepast onderzoek, samenhang & studielast, studievoortgang en studiebegeleiding. De laatste paragrafen bevatten informatie over het personeel dat de opleiding inzet en de voorzieningen die zij hanteert. Deze standaard sluit af met het oordeel van het auditteam.

Opbouw en Vormgeving

Net als de doelstellingen (zie standaard 1) is het programma op beide leslocaties hetzelfde. De opleidingen Accountancy, Bedrijfseconomie en Fiscaal Recht & Economie kennen de eerste twee jaar een gezamenlijk curriculum, wat de studenten de mogelijkheid biedt gedurende twee jaar zonder vertraging over te stappen en kennis en vaardigheden te ontwikkelen van de verschillende vakgebieden binnen het economische domein. In het gezamenlijke programma krijgen studenten een goede oriëntatie op de verschillende beroepen. Het is een sterk punt dat studenten zich circa twee jaar kunnen oriënteren alvorens een keuze te maken voor een opleiding en dat beroepsoriënterende opdrachten en de bedrijvenmarkt daarbij zorgen voor opleidingspecifieke inkleuring.

Het programma, dat voor de student is vastgelegd in de studiegids, is opgebouwd rondom beroepsrollen en –contexten met bijbehorende beroepsproducten. Het onderwijs is bovendien competentiegericht vormgegeven (kennis, vaardigheden en attitude) en ingericht volgens de leerlijnen¹³. In onderstaande tabel volgt een korte beschrijving van het programma (zie tabel 4 en Bijlage III – Schematisch Programmaoverzicht).

¹³ Ten behoeve van het didactische concept maakt de opleiding gebruik van het leerlijnmodel zoals ontwikkeld door de Bie en de Kleijn.

Jaar	Beroeps-context	Omschrijving van het programma		Werkvormen
1	Handels-onderneming	De eerste twee jaren zijn vooral kennisgericht. Aan het einde van het tweede jaar verandert dit naar het toepassen van kennis ter voorbereiding op de stage.	Er wordt uitgegaan van een handelsonderneming: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Conceptuele leerlijn: kennisgebieden. ▪ Trainingen leerlijn: vaardigheden. ▪ Studieloopbaanontwikkelingsleerlijn: professionele houding, zelfkennis en beroepsoriëntatie¹⁴. ▪ Integrale leerlijn: oordeelsvorming en het toepassen van kennis en inzichten. In de propedeuse vindt een assessment plaats waarin theorie en toepassing samenkomen en het competentieniveau van de student wordt getoetst.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoor- en werkcolleges ▪ Vaktechnisch overleg ▪ Praktijk-oefeningen ▪ Groeps-opdrachten ▪ Projectmatig werken ▪ Cursussen ▪ PGO-opdrachten ▪ Trainingen professionele communicatie, Engels en software pakketten ▪ Reflectie ▪ Stage ▪ Afstuderen
2	Productie-onderneming	Gezamenlijke propedeuse en (groot deel) tweede jaar AC, BE en FRE.	Een productieonderneming staat centraal, waarbij de student in de verschillende leerlijnen cursussen en trainingen krijgt. In de integrale lijn doen de studenten twee projecten, waarbij het tweede projectverslag dient als uitgangspunt voor het assessment in dat blok.	
3	Samenstel en controlepraktijk	De student krijgt de kennis van de samenstellings- en de controlepraktijk aangeboden in de conceptuele leerlijn en past deze kennis toe in de integrale leerlijn. In een assessment, moet de student in een beroepsrol (variërend van assistent-accountant tot partner) zijn competenties tonen. In het derde jaar gaan de studenten tevens een half jaar op meewerkstage.		
4	Adviespraktijk	Het eerste blok is vormgegeven rond het thema adviespraktijk. In het tweede blok doen de studenten mee aan de landelijke Overall Toets. In de afstudeerfase (laatste half jaar) voeren studenten een zelfstandig onderzoek uit.		

Tabel 4 – Opbouw en vormgeving van het AC-programma

Inhoud

De inhoudelijke basis krijgt voor AC vorm doordat elke beroepsspecifieke competentie in een competentiekaart is beschreven en gerelateerd is aan één of meer Dublin Descriptoren. Recentelijk heeft de opleiding de competentiekaarten vervolmaakt door toevoeging van beoordelingsaspecten en prestatie-indicatoren, die al eerder in toetsmatrijzen als in leerdoelen/toetstermen waren beschreven. Met de onlangs gecompleteerde competentiekaarten en de documenten met de genormeerde studiebelasting en de deskundigheidsniveaus, zoals genoemd bij standaard 1, toont de opleiding aan dat zij met haar programma de eindtermen zoals vastgesteld door CEA realiseert en dat zij studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te halen.

Het auditteam ziet de tevredenheid van studenten en het werkveld over de inhoud van de opleiding als een sterk punt.

- Uit het Nationale Studiekeuze Onderzoek van 2011 (NSE) blijkt dat studenten de inhoud van de opleiding met een 6,9 als ruim voldoende beoordelen. De studenten vinden de opleiding daarnaast praktijkgericht (7,5) en zij worden degelijk voorbereid op het beroep (7,2). Ook tijdens de audit geven studenten met gemiddeld een 7,5 aan tevreden te zijn over de opleiding.

¹⁴ De student is verantwoordelijk voor zijn of haar eigen leerweg, maar wordt daarin begeleid en ondersteund door de studietoetscoach. Begeleiding in de eerste twee leerjaren is intensief en meer gestuurd, in de latere leerjaren is er sprake van toenemende zelfsturing. Naast enkele gesprekken met de studietoetscoach voert de student opdrachten uit in het kader van beroepsoriëntatie, zijn persoonlijke ontwikkeling (in relatie tot het gekozen beroep) en het ontwikkelen van zijn leervermogen.

- Het werkveld is met een 8,0 tevreden over de inhoud van de opleiding en met een 8,5 over de voorbereiding op het beroep. Zij is bovendien positief over de ruime aandacht voor communicatieve vaardigheden, zoals dat ook behoort tot de doelstellingen van AC (zie standaard 1 - Profilering).

Actualiteit en Aansluiting

Afstemming met het beroepenveld en borging van actuele ontwikkelingen in het programma vindt door AC op verschillende wijzen plaats (zie tabel 5).

Voorbeelden afstemming beroepenveld
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Door instrumenten zoals PE-cursussen, normeringsvergaderingen van landelijke tentamens en vaktechnisch overleg borgt AC de actualiteit van de kennis van docenten. ▪ AC onderhoudt structureel contact met de WC (zie standaard 1 – Onderhoud) en zij heeft langdurige relaties met accountantspraktijken. Accountancykantoren zoals KPMG, Deloitte, PWC of Ernst & Young verzorgen gastcolleges (bv. Automatiseringsvakken, administratieve organisatie) en zij zijn tevens betrokken bij de toetsing van onderwijsseenheden en bij de ontwikkeling van cursussen en actuele praktijkcases. ▪ Uit de documentatie en de visitatie blijkt dat docenten actief werken aan de bevordering van de eigen (vak)deskundigheid op individueel-, maar daarnaast ook op teamniveau. Enkele voorbeelden: <ul style="list-style-type: none"> ○ Alle docenten die over een AA- of RA-titel beschikken worden geacht jaarlijks hun PE-punten te halen¹⁵. ○ Alle 5 aan de academie verbonden accountants zijn lid van de beroepsvereniging NBA (tot 1 januari 2013 Koninklijk NIVRA). ○ Docenten lezen beroepsspecifieke tijdschriften zoals "Accountant", "Accountancynieuws" of "MAB". ○ Twee docenten van F&M hebben een docentstage gelopen bij KPMG en PWC. ○ Ernst & Young en BDO verzorgen op regelmatige basis masterclasses waar docenten van F&M aan deelnemen. ○ F&M participeert binnen Europa in het netwerk Businet. Sinds 2009 is de academie-coördinator internationalisering gekozen tot lid van het bestuur van deze organisatie. Ook neemt de academie deel aan conferenties, zoals van de European Association of Higher Education Institutions en de European Association for International Education. • De studievereniging organiseert bijeenkomsten voor studenten bij bedrijven.

Tabel 5 – Voorbeelden van afstemming met het beroepenveld

Het is een gemiste kans dat geen van de docenten met een accountantsachtergrond nog werkzaam is in de praktijk en dat AC nog niet voldoet aan de academienorm dat 40% van het docentteam relevante praktijkervaring heeft. Daarentegen heeft het auditteam tijdens het locatiebezoek geconstateerd dat docenten op een andere wijze geacht worden hun vakgebied bij te houden, zodat zij hun accountantstitel blijven behouden (o.a. het volgen van PE-punten). AC heeft bovendien structureel contact met het werkveld, zoals hierboven beschreven. Twee andere aan de academie verbonden docenten zijn wel werkzaam in de praktijk. Het auditteam vindt dat de opleiding de actuele ontwikkelingen en recente praktijkervaring van docenten op een alternatieve wijze redelijk borgt, waardoor zij hoewel indirect aansluit bij de CEA-eisen (zie tevens volgende alinea).

Hierna volgt een beschrijving van de adequate uitwerking van actualiteit in het programma:

- AC redeneert van de les naar de actualiteit. De docent gebruikt nieuwsfeiten (Financieel Dagblad), sluit er met een korte opdracht op aan of gebruikt de actualiteit als voorbeeld in zijn instructie. Ze ontwikkelen elk blok in ieder jaar minimaal een PGO-taak die geënt is op de actualiteit.
- Voor studenten wordt periodiek vaktechnisch overleg aangeboden, waarbij de laatste veranderingen in wet- en regelgeving, alsmede de jurisprudentie wordt besproken. In het derde leerjaar werken studenten in groepen aan een actueel onderwerp uit het vakgebied, waarover ze een verslag schrijven en een presentatie geven aan de rest van de klas.

¹⁵ Het volgen van een permanent educatie (PE)-programma is verplicht en is erop gericht de basiskennis van de RA en de AA binnen het vakgebied waarop hij/zij werkzaam is te onderhouden en de ontwikkelingen binnen dit vakgebied te volgen.

- Studenten leren vakbladen kennen en krijgen handreikingen hoe zij hun vakgebied op een efficiënte manier bij kunnen houden.
- In de colleges actualiteit en ethiek wordt studenten geleerd hoe zij hun eigen kennisontwikkeling op peil kunnen houden en hoe de actualiteit van invloed kan zijn op hun keuzes die zij in hun toekomstige functies maken.

Tevens volgt AC ontwikkelingen nauwlettend en vindt implementatie daarvan plaats in het programma zodra hierover voldoende duidelijkheid bestaat (zie tabel 6).

Voorbeelden van actuele ontwikkelingen
<ul style="list-style-type: none"> • Internationale en nationale regelgeving inzake het accountantsberoep, met name de hiervoor genoemde aanscherping van wet- en regelgeving voor de uitvoering van wettelijke controleopdrachten, maar ook voor de aan assurance verwante opdrachten en adviesopdrachten; • Als gevolg van het voorgaande een steeds striktere scheiding tussen de controle- en advieswerkzaamheden van accountants; • Een steeds toenemende invloed van automatisering op de werkzaamheden; • Zeer recent de fusie tussen de beroepsorganisaties NIVRA en NOvAA en de op handen zijnde wetswijziging die deze fusie mogelijk maakt. Binnen deze beroepsorganisaties wordt momenteel nagedacht over de toekomst van het accountantsberoep, het al dan niet handhaven van de titels RA en AA en de harmonisatie van de opleidingen tot accountant.

Tabel 6 – Voorbeelden van actuele ontwikkelingen

Het team AC is verantwoordelijk voor de bacheloropleiding AC en de post-bacheloropleiding AA. Op deze wijze borgt de opleiding de periodieke afstemming over de inhoud van het programma met de accountancy vervolgoopleiding(en) binnen de instelling, zoals dat is vereist door de CEA.

Internationalisering

AC-studenten leren in de cursussen accountantscontrole en jaarverslaggeving wat de invloed is van internationale regelgevende instanties. Deze beperkte mate van internationalisering past bij het beroep Accountancy gezien het overwegend nationale karakter van de cliënten van regionale accountantspraktijken. Ook leert zij haar studenten naast de Engelse taalvaardigheid Engelstalige literatuur te gebruiken en besteedt zij expliciet aandacht aan de internationale beroepselementen (voorbeeld IFRS, Europese wetgeving, Generally Accepted Accounting Principles). Deze invulling van het programma sluit goed aan bij de doelstellingen die vanuit het landelijke opleidingsprofiel aan studenten worden gesteld.

Zoals bij standaard 1 is aangegeven, kan het auditteam zich voorstellen dat AC de nieuwe doelstelling rond internationalisering herijkt. In geval zij toch besluit aansluiting te zoeken bij het Saxionbrede beleid ten aanzien van internationalisering, dan vindt het auditteam het wenselijk als de opleiding de beoogde verbeteringen (oriëntatie op Duitsland en het opzetten van een Internationale Auditweek) in het programma doorvoert (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Toegepast onderzoek

Een onderzoekende en daarmee kritische houding dient volgens FCM onderdeel uit te maken van het basisgedrag van studenten en docenten. Om dit te bewerkstelligen is AC in aansluiting op haar doelstellingen van plan de onderzoekscomponent in het programma te versterken en één of meer lectoraten een actievere rol te laten vervullen bij de opleiding. Onderzoek verdient, zo geeft één van de docenten aan, een voor studenten meer herkenbare plaats in het programma en in de afstudeeropdrachten. De verbeterde onderzoekslijn is in de eerste twee jaar van de opleiding aantoonbaar ingezet en de nieuwe onderzoekslijn voor jaar drie en vier is eind 2012 klaar (zie tabel 7). In het laatste kwartaal van het studiejaar 2011-2012 heeft een discussiemiddag plaatsgevonden met docenten over de inhoud van de nieuwe onderzoekslijn.

Verbeterde onderzoekslijn

Tijdens de audit gaven vierdejaars studenten aan dat AC hen beter kon begeleiden in de beginfase van de scriptie door meer ondersteuning over hoe je onderzoek moet doen. Dit sluit aan bij de bevindingen van het auditteam na het beoordelen van de scripties (zie Standaard 3 – Toetsing en gerealiseerd niveau). Verbeteringen in de onderzoekslijn zijn door de opleiding de afgelopen jaren gaande weg aangebracht. Uit de audit bleek dat AC haar huidige eerstejaars studenten beter voorbereidt op het doen van onderzoek. Eerstejaars studenten krijgen nu bijvoorbeeld het vak onderzoeksvaardigheden, in het blok 'controle praktijk' ontwikkelen studenten analytisch en probleemoplossend vermogen en vanaf jaar twee leren studenten om te motiveren waarom gekozen wordt voor een bepaalde onderzoeksmethodiek.

Tabel 7 – Verbeterde onderzoekslijn

Samenhang en Studielast

Door de versnippering van de leerstof werd het verband tussen de inspanning en de studiepunten door studenten niet steeds herkend, wat leidde tot een wegzakkende studie-inspanning in het tweede leerjaar. Ook docenten waren ontevreden over de samenhang van het programma. Daarnaast scoorden studenten de studielast met een 6,9. Een nadere analyse liet zien dat studenten de studielast in het derde jaar als zwaar ervaren. Docenten en studenten gaven tijdens de audit aan dat de overgang van de eerste twee naar de laatste twee studiejaar te groot was. Per september 2011 is daarom het curriculum van het gemeenschappelijke programma ingrijpend herzien. Het auditteam heeft vastgesteld dat:

- het onderwijs in het eerste leerjaar is versterkt door een schoolsere aanpak.
- vergroting van het aantal contacturen heeft plaatsgevonden naar 20 contacturen per week
- AC heeft ingezet op een meer gestuurde begeleiding door studiecoaches en in de eerste twee jaar houden studenten dezelfde begeleider.
- het tweede jaar een verzwaring in de studielast kent door verplaatsing van een deel van het programma uit het derde studiejaar om de studielast evenwichtiger te verdelen.

De teammanager bewaakt nu meer structureel de samenhang. Studenten ervaren in 2012 met een 7,3 de verbeterde samenhang in het programma¹⁶. Daarnaast gaven docenten tijdens de audit aan dat de opleiding een goede stap heeft en gaat zetten in de verbetering van de studielast. Studenten geven tijdens de audit aan dat zij de studie aankunnen; zij is niet te licht, niet te zwaar. De vergelijking tussen de ervaring van de vierde- en eerstejaars studenten, welke het auditteam sprak tijdens het locatiebezoek, maakte de ingezette verbetermaatregelen inzichtelijk. Het auditteam vindt de aanpassing in het gemeenschappelijke programma een adequaat voorbeeld van ingezet verbeterbeleid.

Studievoortgang

De propedeuse heeft een zelf-selecterende werking. Het aantal studenten dat in het eerste jaar uitvalt (circa 30-35%¹⁷) vond de opleiding hoog. Een door de opleiding uitgevoerde analyse laat zien dat de oorzaken lagen bij het oplopen van achterstand in het tweede studiejaar, de onherkenbare samenhang in het programma en het voorheen weinige aantal contacturen (zie voorgaande paragraaf). In het schooljaar 2011-2012 is het project Studiesucces gestart. De norm voor bindend studieadvies is verhoogd van 45 naar 48 ec en taal- en rekentoetsen zijn ingevoerd om deficiënties in kennis bij aanvang van de studie weg te werken. Indien studenten niet aan de eisen van formatieve toetsing van de Nederlandse taal- en rekvaardigheid voldoen, volgt een remediërend programma met ondersteuning van studenttutoren¹⁸.

¹⁶ Vierdejaars studenten waren zich niet bewust dat de opleiding deze verbeteringen had doorgevoerd. Het auditteam raadt de opleiding dan ook aan hierover beter te communiceren naar studenten.

¹⁷ In Enschede ligt de uitval gemiddeld iets lager. In Deventer fluctueert de uitval door het lage aantal instromende studenten en de uitval is over het algemeen hoger dan in Enschede.

¹⁸ Studenten geven tijdens de audit aan dat mbo-leerlingen meer behoefte hebben aan begeleiding bij Wiskunde in het eerste studiejaar. Mogelijk kan de opleiding het curriculum op dit punt herijken.

De opleiding gaat bovendien vanaf mei 2013 intake-assessments invoeren, om te zorgen dat studenten een adequaat beeld hebben over de inhoud van het beroep en de vraag kunnen beantwoorden of ze de meest geschikte opleiding volgen. De resultaten van de ingezette verbeteringen moeten nog blijken. Het auditteam verwacht dat de rendementen het komende jaar op beide locaties zullen verbeteren en de uitval zal worden verlaagd.

Studiebegeleiding

Studenten zijn tevreden over de kwaliteit van de begeleiding (NSE 2011: 7,3) en de bereikbaarheid van docenten (NSE 2011: 7,5). F&M-docenten kenmerken zich volgens de opleiding dan ook door hun betrokkenheid bij hun studenten, het onderwijs en de praktijk. Speciale aandacht heeft F&M voor studenten met een functiebeperking. Binnen de academie werkt één aandachtfunctionaris met een goede kennis van functiebeperkingen. Begeleiding gebeurt door een kleine groep studiecoaches die zich hiervoor hebben aangemeld. Zij hebben scholing gevolgd om hun kennis van veelvoorkomende functiebeperkingen te vergroten. Tijdens de audit waren twee studenten met een functiebeperking aanwezig. Deze studenten spraken hun dankbaarheid uit over de begeleiding die zij kregen vanuit AC. Het auditteam vindt de begeleiding van studenten met een functiebeperking daarom een sterk punt.

Personeel

De opleiding sluit aan bij het personeelsbeleid van Saxion en van F&M. In het plangesprek bespreekt AC de ontwikkeling en deskundigheidsbevordering van haar medewerkers. Deels stuurt de opleiding de scholing vanuit het academiebeleid, vastgelegd in een scholingsplan, deels kan een medewerker scholing aanvragen die past bij zijn taken en gewenste ontwikkeling. Een nieuw strategisch personeelsplan is in ontwikkeling.

Uit de kritische reflectie en uit de c.v.'s blijkt dat het personeel, dat op beide locaties wordt ingezet, voldoende gekwalificeerd is voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Zo heeft 71,5% van de docenten binnen F&M (waaronder de zes in dienst zijnde accountants) een masteropleiding en 9% is daar mee bezig. Eén docent heeft een Phd en twee docenten van F&M zitten in een promotietraject. Ten behoeve van aanname van docenten heeft de academie docentcriteria opgesteld. Binnen één jaar na aanstelling volgt elke nieuwe medewerker de hogeschoolbrede didactische cursus.

Docenten binnen F&M zien mogelijkheden voor verbeteringen in de efficiency en hun werkdruk (docent-student ratio is 1:30¹⁹). Met de afronding van het ontwikkeltraject rond het herziene curriculum en het aantrekken van nieuwe (Accountancy) docenten, verwacht de opleiding de werkdruk te kunnen verlagen. Ondanks de werkdruk is het ziekteverzuim laag (3,5%). AC oriënteert zich op het invoeren van een numerus fixus voor het geval zij niet in staat is geschikte docenten aan te trekken. De werkdruk is voor de opleiding aanleiding geweest om het afgelopen jaar bewust prioriteit te geven aan de ontwikkeling van het herziene curriculum en de beoogde verbeteringen ten aanzien van toegepast onderzoek, internationalisering en toetsen en beoordelen uit te stellen. Het auditteam vindt het vergroten van de docentcapaciteit (fte) essentieel om de onderwijskwaliteit²⁰ te blijven waarborgen (zie Hoofdstuk 6 - Aanbevelingen)²¹.

Voorzieningen

F&M maakt gebruik van alle Saxionvoorzieningen als een Open Transparante Stimulerende Werk Omgeving, de bibliotheek en de ICT-infrastructuur. Voor iedere vijftien aanwezige studenten is er een computer in het studielandschap. In 2012-2013 zal het gehele onderwijs in de digitale leeromgeving Blackboard zijn opgenomen.

¹⁹ De opleiding AC is de afgelopen jaren sterker gegroeid dan de andere opleidingen binnen de academie (>10%).

²⁰ Uit het NSE blijkt dat studenten met een gemiddelde score van 7,3 tevreden zijn over de docenten.

²¹ Na het locatiebezoek zijn 2 fte's extra aangenomen. Per januari 2013 start een extra accountant bij F&M.

Tijdens de audit geven studenten aan dat de opleiding gebruikt maakt van specifieke voor de opleiding AC benodigde ICT-pakketten zoals Exact online (Boekhouden), Dynamics Division (ERP), Microsoft Visio (ontwerp diagrammen), Comm'ant (softwaresysteem voor procesmanagement). Bovendien maken studenten gebruik van de digitale database Kluwer Navigator en kunnen vakbladen en naslagwerken (vb. Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, (Fiscale) Vakstudies en Jurisprudentie) raadplegen.

In de NSE geven de studenten voor de kwaliteit en de beschikbaarheid van de werkplekken op beide locaties een onvoldoende waardering. Een werkgroep heeft een verbeterplan opgesteld en de eerste verbeteringen zijn inmiddels doorgevoerd. Er is een korte- en een lange-termijnplanning om de studieomgeving helemaal af te stemmen op het onderwijs en op de student. Studenten van beide locaties merken dat verbeteringen zijn doorgevoerd, zo geven zij aan tijdens de audit. Het auditteam vindt dit een positieve ontwikkeling.

Weging en Oordeel: Voldoende

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De inhoudelijke basis van de gehele opleiding, die voor studenten is geconcretiseerd in onlangs gecompleteerde competentiekaarten, wordt gevormd door de beoordelingsaspecten en indicatoren die in relatie staan met de beroepscompetenties, de houdingsaspecten en de CEA-eindtermen. Afstemming met het beroepenveld en borging van actuele ontwikkelingen in het programma vindt door AC op verschillende wijzen plaats, zoals de CEA dat eist. Het auditteam ziet de tevredenheid van studenten en het werkveld over de inhoud van de opleiding als een sterk punt. Ook de aanpak van de begeleiding van studenten met een functiebeperking vindt het auditteam adequaat.

Het docententeam is daarnaast voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. De opleidings specifieke voorzieningen op beide locaties die toegang geven tot de benodigde literatuur, databases en tijdschriften zijn naar de opvatting van het auditteam over het algemeen toereikend voor de realisatie van het programma.

Door de vergroting van het aantal contacturen, aanscherping van de studietoetsing, evenwichtigere verdeling van de studielast en het instellen van studiedrempels en efficiëntieprogramma's is het gemeenschappelijke programma per september 2011 ingrijpend herzien ten aanzien van de samenhang, de studielast en de studievoortgang. Het auditteam vindt deze ontwikkeling een adequaat voorbeeld van ingezet verbeterbeleid en zij heeft waargenomen dat de eerste resultaten positief zijn.

De bovengenoemde sterke punten maken dat de opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit. Verdere verbeteringen die in de onderwijsleeromgeving denkbaar zijn, zijn het versterken van de onderzoekscomponent in het programma, het verbeteren van de rendementen (maatregelen zijn reeds ingezet) en het verhogen van de docentencapaciteit (fte) om op termijn de benodigde onderwijskwaliteit te blijven leveren. Het auditteam komt daarom tot het oordeel voldoende.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Toelichting CEA:

De toetsen sluiten aantoonbaar aan op de eindtermen en er wordt expliciet aandacht geschonken aan reikwijdte, actualiteit en spreiding in de inhoud van toetsen;
Bij de onder verantwoordelijkheid van de hogescholen gehouden landelijke examens beoordeelt en evalueert de opleiding de resultaten t.o.v. de andere vergelijkbare accountancyopleidingen (in het kader van benchmarking).

Bevindingen

Deze standaard geeft de bevindingen van het auditteam weer over het toetsen en beoordelen en hoe de opleiding haar eindkwalificaties realiseert. Eerst volgt een beschrijving van het toetssysteem en kwaliteitsborging, gevolgd door een korte beschrijving van de werkwijze van de Examencommissie en de Afstudeerfase. De laatste paragrafen bevatten informatie over de mate waarin het gerealiseerde niveau naar de mening van het werkveld en het auditteam voldoet. Deze standaard sluit af met het oordeel van het auditteam.

Toetssysteem

In het 'Toets- en Onderwijsplan' is door AC uitgewerkt wat de inhoud en de vorm van de toets is. Het Toetsprogramma geeft aan welke toetsvormen en -momenten er zijn en in het document "Toetsorganisatie van a-z" is vastgelegd hoe de organisatie van de toetsing plaatsvindt en de kwaliteit wordt geborgd. De belangrijkste functies van toetsing voor AC zijn de formatieve (diagnostische) en de summatieve functie (toekenning studiepunten). Toetsing van kennis en vaardigheden is een integraal onderdeel van de toetsing en beoordeling van de beroepscompetenties. Door onderstaande tabel maakt de opleiding inzichtelijk dat zij beschikt over een goede mix aan toetsvormen, waarmee zij een leerlijn toetst en/of beoordeelt.

Leerlijn	Omschrijving	Toetsvormen
Toetsing van kennis (conceptuele leerlijn)	Toetsing heeft betrekking op alle relevante werkmodellen, instrumenten, concepten en theorieën die een rol spelen bij de ontwikkeling van de beroepsproducten en -diensten. De opleiding maakt gebruik van Testvision (een digitaal toetssysteem).	Schriftelijke toets, waaronder multiple choice
Toetsen van vaardigheden (trainingen leerlijn)	Er wordt onderzocht in hoeverre studenten werkmodellen en instrumenten uit de beroepspraktijk adequaat kunnen toepassen. Cognitieve vaardigheden worden vaak als integraal onderdeel van de competenties getoetst en beoordeeld. Vaardigheden die cruciaal zijn voor een goede beroepsuitoefening en vaardigheden die lastig te verwerven zijn, toetst de opleiding ook afzonderlijk.	Schriftelijke toets, Plan van Aanpak, Professioneel gesprek (assessment)
Toetsing en beoordeling van competenties (integrale leerlijn).	Beoordeling op planmatig en methodisch werken, probleemanalyse en probleem-oplossend werken aan de hand van een plan van aanpak en beroepsproducten. Jaarlijks doen de studenten tijdens een mondeling assessment een proeve van bekwaamheid, waarbij de student de opgedane kennis, vaardigheden en houdingsaspecten integraal ten toon spreiden.	Beroepsproduct, Verslag, Assessment
Toetsing van SLB (Studieloopbaanontwikkelingslijn)	Digitaal portfolio in BlackBoard.	POP, Persoonlijke verantwoording, 3600 feedback

Tabel 8 – Omschrijving van het toetssysteem per leerlijn met bijbehorende toetsvormen

Het nieuwe toetsbeleid van Accountancy is gebaseerd op de Standaarden Onderwijs en Toetsing van Saxion en het toetsbeleid van de academie. Daarin brengt AC in navolging van het aangepaste programma (zie standaard 2) de toetsen, de toetsvormen, de beoordeling vooraf en de analyse achteraf in een samenhangend beleid dichterbij:

- Bij de ontwikkeling van een nieuw curriculum voor de eerste twee jaar heeft AC ervoor gekozen om niet langer alleen direct op competenties te toetsen. Onderwijs en toetsen liggen in het nieuwe curriculum meer in elkaars verlengde. Voor iedere cursus of integrale opdracht, krijgen studenten nu een beoordeling waar ec's aan verbonden zijn. Door ook kennis een expliciete plaats te geven, krijgt de student op ieder aspect expliciet feedback. Het karakter van toetsing verplaatst zich van meer competentie- naar kennisgericht.
- Aan het einde van 2011-2012 is van elke toets binnen AC een toetsmatrijs aanwezig. In 2010 zijn de docenten getraind in het maken van toetsvragen en het opstellen van toetsmatrijzen. De toetsen en de leerdoelen zullen hierdoor beter op elkaar aansluiten. Het werken met toetsmatrijzen werkt bovendien uniformiteit in toetsing in de hand. Ook kan de Toetscommissie op basis van de matrijzen een betere beoordeling van de kwaliteit van de toetsen uitvoeren.
- Een volgende stap is het bijstellen van het scholingsplan ten aanzien van toetsen en beoordelen op basis van de deskundigheidsbehoefte van docenten.

Het herziene toetsstelsel zal naar de mening van het auditteam beter aansluiten bij het nieuwe programma, zoals ook de CEA dat vereist. Net als de opleiding ziet het auditteam mogelijkheden tot verbeteringen in de kleine kwaliteit van het toetsstelsel o.a. het tijdig bekendmaken van resultaten, de kwaliteit van de feedback van docenten en het integreren en het consequent en op een eenduidige wijze invullen van de verschillende beoordelingsformulieren (bij het afstuderen).

Kwaliteitsborgende aspecten

De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten door middel van studiehandleidingen inzichtelijk. De opleiding kent bijvoorbeeld de volgende kwaliteitsborgende mechanismen:

- Toetsmatrijzen zijn net als het onderwijs onderdeel van de kwaliteitszorgcyclus, jaarlijks worden de matrijzen tegen het licht gehouden en daar waar nodig bijgesteld. Het opstellen van toetsmatrijzen en het vervaardigen van toetsen aan de hand van deze matrijzen vraagt om doorlopende scholing van de medewerkers. Hierin wordt in het bijgestelde scholingsplan voorzien.
- De organisatie van de stage en het afstuderen en de in- en externe eisen die de opleiding daaraan stelt (o.a. stageplaats, praktijkbegeleider) staan in de stage respectievelijk de afstudeerhandleiding vermeld.
- Het afstudeeronderzoek moet in ruime zin verband houden met één of meer van de kerngebieden uit de accountancyopleiding (Leer van de Accountantscontrole, Bestuurlijke Informatieverzorging of Externe Verslaggeving). Het onderzoek draagt bij aan ten minste één van de drie beroepsspecifieke competenties tot en met het niveau van het concluderen en het adviseren.
- Verschillende go-no go momenten, waaronder:
 - Pas na goedkeuring van de afstudeercoördinator en het Praktijkbureau (plan van aanpak en afstudeerdrempel) start een student met het afstuderen.
 - Pas als alle studiepunten uit het major- en minorprogramma behaald zijn en het afstudeeronderzoek en het verslag met een voldoende zijn beoordeeld, mag de student hiervoor opkomen.
- Expertdocenten en deskundigen uit het werkveld betreft AC bij de beoordeling van competenties (assessments), waarbij het accent op de cognitieve en het vaardigheids- en attitude-aspect ligt.
- Alle examinatoren bij het afstuderen zijn academisch geschoold.

Examencommissie

FEM heeft een gemeenschappelijke Examencommissie (EC) voor al haar opleidingen op beide locaties. Elke opleiding van de academie is in de EC vertegenwoordigd. Het orgaan is beslissend in de uitvoering van de Onderwijs en Examenregeling (OER) en verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit, waaronder de validiteit en de betrouwbaarheid van de (eind)toetsing. Aan de EC is de Toetscommissie (TC) verbonden, bestaande uit één lid van de EC, één toegevoegd lid als inhoudsdeskundige en de onderwijskundige. De werkwijze van de TC voor het verhogen van de kwaliteit van de toetsen is een cyclisch proces. Het proces bestaat uit het beoordelen van toetsen voordat ze worden afgenomen, het geven van aanwijzingen voor verbetering van deze toetsen, het controleren of de verbeteringen zijn doorgevoerd en het evalueren van de resultaten nadat de toetsen zijn afgenomen. De EC maakte tijdens de audit een gedegen indruk.

Afstudeerfase

De landelijke vakinhoudelijke eindtoets (OAT) borgt het eindniveau van alle Accountancy-opleidingen in Nederland. In deze toets, waarvoor studenten minimaal een 5,5²² moeten halen, wordt de theoretische kennis van studenten op met name de drie kernvakgebieden van Accountancy getoetst. De procedures rondom de OAT (de totstandkoming van de toets en de correctie en het toezicht daarop door externe gecommiteerden) borgen naar de mening van de opleiding en het auditteam het theoretische eindniveau van de student (15 EC).

Daarnaast voeren studenten als afsluiting van de opleiding een "proeve van bekwaamheid" uit. Hoewel de meeste studenten afstuderen in tweetallen, moet elke student laten zien dat hij of zij in staat is met een grote mate van zelfstandigheid een "probleem" op te lossen in het relevante beroepenveld. Het afstudeeronderzoek bestaat uit twee gedeelten:

- 1) Een zelfstandig uit te voeren onderzoek (in tweetallen) binnen en namens een organisatie, betrekking hebbend op één van de landelijk geformuleerde beroepsspecifieke competenties en de vastlegging van de onderzoeksresultaten in de vorm van een afstudeeronderzoek. Als de eindbeoordeling van de bedrijfscoach ten minste voldoende is en twee examinatoren het rapport (inhoud en vorm) ten minste met een voldoende beoordelen, behaalt de student 25 ec.
- 2) De presentatie en de verdediging van het afstudeeronderzoek (individueel) aan twee examinatoren. In geval dit onderdeel met ten minste een voldoende wordt beoordeeld, levert dat de student 5 ec op.

Twee examinatoren beoordelen het afstudeerverslag; de begeleidende docent en de tweede, onafhankelijke docent. Externe toetsing van het afstudeeronderzoek vindt plaats doordat de bedrijfscoach een oordeel over het werk van de student geeft en aanwezig is bij de presentatie en verdediging van de scriptie. De eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling blijft bij de examinatoren. De opleiding overweegt bij het afstuderen ook een onafhankelijke derde examinerator (externe gecommiteerden) in te schakelen bij de beoordeling. Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding bovendien op andere wijze zorgt voor onafhankelijkheid en borging van het gerealiseerd niveau. Te denken valt bijvoorbeeld aan intervisiebijeenkomsten met docenten. Zij raadt de opleiding dan ook aan om hierover in gesprek te gaan met de Examencommissie. De EC is uiteindelijk verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging van het gerealiseerde eindniveau.

²² Als studenten de OAT en dus hun Accountancy-diploma niet halen, kunnen zij hun hbo-bacheloropleiding afronden met een AC-A-diploma. In geval een student voor het landelijke tentamen – de OAT – tenminste een 4,5 gescoord, mocht hij of zij een vervangende schooltoets doen, die dezelfde hoeveelheid studiepunten opleverde als de OAT. Een AC-A getuigschrift is een volwaardig HBO-bachelorgetuigschrift. Studenten kunnen daarmee accountancywerkzaamheden verrichten, maar voldoen niet aan de instroomeisen voor een vervolgstudie tot AA- of RA-Accountant. De Examencommissie van FEM heeft besloten dat met ingang van het studiejaar 2012-2013 geen AC-A-diploma's meer worden afgegeven.

Het tussentijdse en gerealiseerde niveau

Het auditteam heeft toetsen, welke voor beide locaties gelijk zijn, uit verschillende jaren bestudeerd van de vakken Administratieve Organisatie, Externe Verslaggeving, Controlebeginselen en Bedrijfsadministratie. Zowel de procedure als het niveau van de toetsen welke zijn ingezien zijn adequaat.

AC beoordeelt en evalueert, zoals de CEA dat vereist, de resultaten van de landelijke vakinhoudelijke eindtoets (OAT). Tot twee jaar geleden waren de scores van de OAT van Saxion goed te noemen. Van het cohort 2005-2006 behaalde uiteindelijk 79% van de studenten na 5 jaar de OAT. Van de 17 Accountancyopleidingen die zijn aangesloten bij het AC-scholenoverleg behaalde Saxion met een slagingspercentage van 23% in 2011-2012 daarentegen de 15^e plaats (zie Tabel 8 – Benchmark Landelijke OAT)²³. Saxion geeft aan dat zij hetzelfde docententeam inzet en de inhoud van de lessen sindsdien niet heeft gewijzigd. De oorzaak ligt, zo geeft de opleiding aan, in de veranderde houding van studenten. Ook studenten geven aan dat de motivatie van sommige studenten verbetering behoeft. Met langstudeerders, zo blijkt uit de audit, voert AC gesprekken. Ook heeft de opleiding andere verbetermaatregelen ingezet (zie standaard 2 – Studievoortgang). De voorbereiding op en de score van de OAT is naar de mening van het auditteam voor verbetering vatbaar. Studenten die slagen voor de OAT beschikken niettemin over het juiste kennisniveau dat van een afgestudeerde bachelorstudent AC wordt verwacht.

Benchmark OAT	Saxion	Gemiddelden landelijk			
		Geslaagd met bonus		Geslaagd zonder bonus	
		Totaal	Cumulatief	Totaal	Cumulatief
januari 2009	55%	50%	50%	43%	43%
Juni 2009	15%	42%	47%	32%	39%
Januari 2010	61%	49%	48%	37%	38%
Juni 2010	55%	53%	49%	42%	39%
Januari 2011	29%	62%	52%	47%	41%
Juni 2011	20%	40%	50%	28%	39%
Januari 2012	23%	51%	50%	36%	39%

Tabel 9 – Benchmark Landelijke OAT

Daarnaast heeft het auditteam gekeken naar de afstudeerproducten. Hoewel het auditteam aanvankelijk drie onvoldoendes in haar steekproef van de afstudeerproducten aantrof (zie tabel 10), heeft de opleiding in het aanvullende onderzoek aangetoond dat zij constructieve verbeteringen heeft aangebracht o.a. in de totstandkoming van het oordeel en in de methodologisch diepgang van de nieuwe scripties (literatuur en onderzoeksmethode). Op basis van de door het auditteam uitgevoerde accurate analyse naar het niveau van de scripties, de evaluatie-uitkomsten van Saxion en de gesprekken die het auditteam voerde met de opleiding en het werkveld, is het auditteam van mening dat de studenten het juiste gerealiseerde niveau hebben waar het werkveld om vraagt.

In haar oordeel hecht het auditteam tevens waarde aan het positieve oordeel van het werkveld. Het Accountancy-werkveld van Saxion (met deelname van de 'Big-4' en kleinere accountantspraktijken) heeft, meer dan bij een groot aantal andere hbo-bachelorberoepen, de verantwoordelijkheid voor het opleiden van afgestudeerde bachelorstudenten tot AA- of RA-Accountants. In die hoedanigheid is het werkveld uiterst deskundig om een oordeel te geven over het gerealiseerde niveau van studenten.

²³ Studenten kunnen door het maken van oefententamens bij enkele andere accountancy-opleidingen in Nederland een halve bonuspunt krijgen, waarmee een 5,0 op het landelijke tentamen in dat geval voldoende is. Saxion past deze bonusregeling niet toe vanwege de borging van het eindniveau. Dit zou een mogelijke verklaring kunnen zijn van het lagere slagingspercentage.

Het auditteam gaat er vanuit dat AC aan de slag gaat met de borging van de ingezette verbeteringen in de afstudeerfase en de consistente inbedding daarvan in de onderzoekslijn, zodat alle scripties voldoen aan de eisen die aan het product gesteld worden (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen). Een aanvullende verbetering die de opleiding voornemens is om vanaf 2013 in te zetten is o.a. het instellen van een deskundige thesiscommissie die de kwaliteit van de opdracht- en onderzoeksvoorstel bewaakt (beoordelende rol) en die een ondersteunende rol krijgt bij de intervisiebijeenkomsten met docenten. Het auditteam vindt dit een goed initiatief om de kwaliteit van de scriptie verder te verbeteren.

Bevindingen over de afstudeerfase

Werkveld

Via verschillende evaluatie-instrumenten van Saxion is de opleiding op de hoogte van de mening van het werkveld en de alumni over het gerealiseerde niveau:

- Negen alumni hebben via de HBO-monitor aangegeven dat zij de moeilijkheidsgraad als hoog ervaren en dat zij ervaren dat docenten streng beoordelen. Over het algemeen scoort de uitslag hoger dan het landelijke gemiddelde. Zes van de zeven alumni zou de opleiding opnieuw kiezen.
- Aan het eind van de stage wordt naast het functioneren van de student ook de opleiding geëvalueerd. Uit de gesprekken blijkt volgens de opleiding impliciet dat de studenten het goed doen.
- Stage- en afstudeerbegeleiders zijn met een 7,7 en een 8,5 tevreden over het niveau van de studenten en het niveau en de actualiteit van de opdrachten. Veel studenten krijgen na hun stage al een contract aangeboden. Vrijwel alle studenten die aansluitend aan de studie willen werken hebben bij de diploma-uitreiking een baan.
- Uit het werkveldonderzoek 2011 blijkt dat het niveau van de opleiding en de studenten van de opleiding Accountancy wordt gewaardeerd op een 8,0 op de tienpuntsschaal.

Dit beeld wordt bevestigd door het gesprek met het werkveld en de alumni tijdens het locatiebezoek. Zij geven aan dat de opleiding een goede basis biedt om in de praktijk aan de slag te gaan. Het niveau kan daarbij verschillen per student, maar gemiddeld genomen vindt het werkveld dat studenten beschikken over het juiste niveau. Het niveau van de studenten is vergelijkbaar met wat het werkveld aantreft bij andere hogescholen waar zij mee in aanraking komt. AC-studenten hebben een kritischere houding dan BE-studenten, wat voor het accountancy werkveld doorslag geeft in het aannemen van afgestudeerden.

Auditteam

Voor aanvang van de audit heeft het auditteam een lijst ontvangen met alle AC-afstudeerproducten ofwel scripties van de afgelopen twee jaar. Daaruit heeft het auditteam willekeurig van vijftien afgestudeerden verdeeld over twee locaties de scripties met een variatie in het eindcijfer gekozen en vervolgens bestudeerd. Uit deze analyse oordeelde het auditteam dat negen scripties voldoende, drie scripties net voldoende en drie scripties net onder de maat waren. Het auditteam zag bij de laatst genoemde scripties mogelijkheden tot verbetering bij de volgende punten (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen):

- Een groot aantal scriptie-onderwerpen richtte zich op een beschrijving van een Administratieve Organisatie. Dit onderwerp is relevant voor een opleiding Accountancy, maar de opleiding kan haar studenten stimuleren out of the box te denken. Opmerkelijk is bovendien dat - hoewel belastingrecht een specialisatie is van de opleiding - dit vakgebied nauwelijks terugkomt als thema in de scripties.
- Bij de studenten bestond een bandbreedte in de diepgang van de methodologie waaronder de theoretische onderbouwing (het gebruik van onderzoeksmethoden en van vakliteratuur) en het zorgvuldig trekken van conclusies (reflectief vermogen, kritische houding).
- De aantoonbaarheid van het gerealiseerde niveau was voor het auditteam enigszins lastig te beoordelen. Zij mist een duidelijk en beargumenteerd oordeel over de vraag waarom de student het beoogde niveau heeft. De beoordelingsformulieren van de eindproducten bevatten soms slechts enkele losse of waarderende opmerkingen.
- Het niveau van de houdingsaspecten is voor het auditteam in de afstudeerproducten minder goed zichtbaar dan het kennis- en vaardighedeniveau. De opleiding geeft aan dat zij de kritische houding van studenten toetst tijdens de presentatie en verdediging van de scriptie, maar dat zij de essentie van deze mondelinge beoordeling niet in het beoordelingsformulier opneemt.

Het auditteam heeft vervolgens besloten de steekproef uit te breiden met tien scripties, zoals de procedure van de NVAO dat voorschrijft. In september 2012 leverde de opleiding daarom een nieuwe lijst met alle studenten die in de tussenliggende periode na de audit zijn afgestudeerd. Het auditteam zag duidelijke verbeteringen in deze eindproducten. Alle tien de scripties beoordeelde het auditteam minimaal met een voldoende. Zij kon zich nu beter vinden in de oordelen die de opleiding toekende. Verbeteringen waren o.a. zichtbaar in:

- de heldere beoordelingscriteria die de opleiding hanteerde, waardoor de totstandkoming van het oordeel beter inzichtelijk was;
- meer aandacht is besteed aan de uitwerking van de onderzoeksopdracht en de methode van onderzoek;
- studenten raadpleegden een grotere hoeveelheid literatuur.

Bevindingen over de afstudeerfase

Het auditteam is daarom complimenteaus over de ontwikkeling die de opleiding sinds de audit ten aanzien van de aantoonbaarheid van het gerealiseerde niveau heeft doorgemaakt. Zij beschouwt de drie onvoldoende scripties ten opzichte van de totaal vijftientig beoordeelde scripties, mede door de aantoonbare verbeteringen, als incidenten. Het auditteam gaat er vanuit dat de opleiding vanaf nu sterk inzet op de borging van de ingezette verbeteringen in de afstudeerfase (zoals beschreven in een apart notitie) en de consistente inbedding daarvan in de onderzoekslijn. Een mogelijke aanvulling daarop is dat de opleiding naast de sterk verbeterde inzet op de onderzoeksmethoden, in de afstudeerfase sterker kan sturen op de uitkomst van de scriptie ofwel wat kan de organisatie er concreet mee (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Tabel 10 – Bevindingen over de afstudeerfase

Weging en Oordeel voldoende

Het systeem van toetsing sluit aan bij de inhoudelijke ordening van de opleiding, bij het onderwijsconcept van de leerlijnen en bij de beoordelingsaspecten en prestatie-indicatoren, zoals dat door de CEA is vereist. De toetsen en de beoordeling zijn door diverse kwaliteitsborgende mechanismen valide en betrouwbaar en door de studiehandleidingen voor studenten inzichtelijk. De opleiding beschikt over een deugdelijk systeem van toetsing, welke zij het komende jaar door de invoering van het nieuwe toetsbeleid verder dient te professionaliseren met aandacht voor de kleine kwaliteit van het toetsstelsel. Op deze wijze gaat zij ook beter aansluiten bij de aangebrachte verbeteringen in het programma. Het auditteam heeft vastgesteld dat de Examencommissie volgens de nieuwe regels in de WHW werkzaam is.

Op basis van de zorgvuldige analyse van tussen- en eindproducten, de evaluatie-uitkomsten en de gesprekken die het auditteam had met de opleiding en het werkveld is het auditteam van mening dat de AC-studenten van Saxion, op een enkele student in het verleden na, het gerealiseerde hbo-niveau hebben waar het werkveld om vraagt. De opleiding heeft in het aanvullende onderzoek aangetoond dat zij constructieve verbeteringen heeft aangebracht in de afstudeerfase o.a. in de totstandkoming van het oordeel. Tevens zijn verbeteringen zichtbaar in de methodologisch diepgang van de aanvullend bekeken scripties. Naar het oordeel van het auditteam was dit ook noodzakelijk. Het positieve oordeel van het werkveld, dat naar de opvatting van het auditteam uiterst deskundig is in het beoordelen van het gerealiseerde niveau van studenten, was voor het auditteam tevens een belangrijk element om tot het positieve oordeel te komen. Het auditteam gaat er vanuit dat de opleiding aan de slag gaat met de borging van de ingezette verbeteringen in de afstudeerfase en de consistente inbedding daarvan in de onderzoekslijn. Het auditteam komt daarom voor deze standaard tot voldoende.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

De hbo-bacheloropleiding Accountancy van Saxion Hogeschool heeft naar de opvatting van het auditteam op duidelijke wijze de aansluiting vastgelegd met de (inter)nationale eisen, welke hun oorsprong vinden in het landelijk opleidingsprofiel alsmede de CEA-eindtermen. Zij leidt haar voltijdstudenten in Enschede en Deventer op tot zelfkritische assistent-accountants voor zowel de samenstellings- als de controlepraktijk. De beoogde eindkwalificaties zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie duidelijk geconcretiseerd en actueel. De validatie en het onderhoud van de beoogde eindkwalificaties vindt plaats door structureel overleg met het eigen netwerk, waardoor de opleiding blijft voldoen aan de (inter)nationale eisen.

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. In het gezamenlijke programma krijgen studenten circa twee jaar een goede oriëntatie op het beroep. Afstemming met het beroepenveld en borging van actuele ontwikkelingen in het programma vindt door AC op verschillende wijzen plaats, zoals de CEA dat eist. Het auditteam vindt de per september 2011 ingezette wijzigingen in het gemeenschappelijke programma ten aanzien van de samenhang, de studielast en de studievoortgang een adequaat voorbeeld van ingezet verbeterbeleid. Zij heeft waargenomen dat de eerste resultaten positief zijn. Het docententeam is daarnaast voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma en de opleidingsspecifieke voorzieningen op beide locaties zijn naar de opvatting van het auditteam voldoende toereikend voor de realisatie van het programma.

Het toetsen en beoordelen is door verschillende kwaliteitsborgende mechanismen valide en betrouwbaar en door de studiehandleidingen voor studenten inzichtelijk. De opleiding beschikt over een afdoende systeem van toetsen en beoordelen, welke zij het komende jaar door het herziene toetsbeleid verder dient te professionaliseren. Op deze wijze gaat AC beter aansluiten bij de aangebrachte verbeteringen in het programma. Het auditteam vraagt daarbij tevens aandacht voor de kleine kwaliteit van het toetsstelsel (vb. het tijdig bekendmaken van de toetsresultaten en het op een eenduidige wijze invullen van een beoordelingsformulier). Daarnaast is het auditteam op basis van een accurate analyse van mening dat de AC-studenten, op een enkele student in het verleden na, het gerealiseerde hbo-niveau hebben waar het werkveld om vraagt. De opleiding heeft in het aanvullende onderzoek aangetoond dat zij constructieve verbeteringen heeft aangebracht in de afstudeerfase o.a. in de totstandkoming van het oordeel. Tevens zijn verbeteringen in de methodologische diepgang van de aanvullend bekeken scripties zichtbaar. Het positieve oordeel van het werkveld was voor het auditteam tevens een belangrijk element om tot het positieve oordeel te komen.

De bovengenoemde punten maken dat de opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit. Bij alle standaarden zijn verbeteringen mogelijk, zodat de opleiding zich door kan ontwikkelen. Op hoofdlijnen betreffen deze punten:

- Het herijken van de aanvullende eisen die de opleiding stelt aan internationalisering bovenop het landelijke profiel (mede met het oog op de al stevige invulling van het programma) en daarbij tevens zorgen voor een adequate aansluiting van het programma.
- De opleiding kan de relatie met andere lectoraten versterken en vervolgens docenten en studenten betrekken bij het doen van praktijkgericht onderzoek. Bovendien kan AC de onderzoekscomponenten in de bestaande onderzoekslijn versterken.
- Het verbeteren van de rendementen waarvan de maatregelen reeds zijn ingezet, maar resultaten nog niet zichtbaar zijn.
- Het verhogen van de docentencapaciteit (fte) om op termijn de benodigde onderwijskwaliteit te blijven leveren.
- Het borgen van de ingezette verbeteringen in de afstudeerfase.

Het auditteam komt daarom tot het oordeel voldoende.

6. AANBEVELINGEN

Internationalisering

Het auditteam vindt het positief dat de opleiding aanvullende doelen stelt aan internationalisering bovenop de landelijke eisen, waardoor zij aansluiting heeft bij de hogeschoolbrede eisen op dit gebied. Niettemin bestaat bij docenten een hoge werkdruk (zie standaard 2 - Personeel) en is het programma door het moeten voldoen aan de CEA-eindtermen stevig gevuld. Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding deze doelstelling in haar achterhoofd houdt, maar dat zij voorrang geeft aan zaken die prioriteit hebben. Het auditteam raadt de opleiding dan ook aan haar doelstelling te herijken.

Het raadplegen van het werkveld en welke eisen ten aanzien van internationalisering zij noodzakelijk vinden, zou ook een mogelijkheid kunnen zijn om de doelstellingen al dan niet bij te stellen. Het maken van een bewuste keuze in de uitwerking naar concrete plannen en het vrijmaken van capaciteit zijn in ieder geval voorwaardelijk om de aanvullende doelstellingen (in het programma) te realiseren.

Toegepast onderzoek

Het auditteam raadt de opleiding aan de interactie met de lectoraten op korte termijn te intensiveren en integratie tussen onderwijs en onderzoek versneld in te zetten. Onderzoek verdient een voor docenten en studenten meer herkenbare plaats in de opleiding. Het auditteam kan zich voorstellen dat de opleiding bij het door ontwikkelen van de onderzoekslijn gebruik maakt van de bestaande kennis van de eerder genoemde lectoraten.

Het werkveld geeft tijdens de visitatie aan niet zozeer behoefte te hebben aan studenten die beschikken over onderzoeksvaardigheden, maar meer aan studenten met een kritische en vragende houding. De opleiding zou na kunnen gaan of dit voldoende is verwerkt in de nieuwe onderzoekslijn.

Docentcapaciteit

Docenten binnen F€M zien mogelijkheden voor verbeteringen in de efficiency en hun werkdruk (docent-student ratio is 1:30). Met de afronding van het ontwikkeltraject rond het herziene curriculum en het aantrekken van nieuwe (Accountancy) docenten, verwacht de opleiding de werkdruk te kunnen verlagen. Het auditteam vindt het vergroten van de docentcapaciteit (fte) essentieel om de onderwijskwaliteit te blijven waarborgen²⁴.

²⁴ Na het locatiebezoek zijn 2 fte's extra aangenomen. Per januari 2013 start een extra accountant bij F€M.

Afstudeerfase

Het auditteam gaat er vanuit dat de opleiding aan de slag gaat met de borging van de ingezette verbeteringen in de afstudeerfase en de consistente inbedding daarvan in de onderzoekslijn (zie tabel hieronder).

Uitwerking verbetermogelijkheden in de afstudeerfase

Het auditteam ziet de volgende mogelijkheden tot verbeteringen:

- Onderwerpen: De opleiding kan studenten stimuleren bij de keuze voor een afstudeeronderwerp out of the box te denken. Naast descriptief (beschrijvend) onderzoek zouden studenten onderwerpen kunnen kiezen, waarbij ze meer explorerend of toetsend onderzoek uitvoeren. Deze onderzoeken vragen meer creativiteit en innovatie vermogen van de student en wellicht stimuleert dit ook de kennisontwikkeling van docenten. Daarnaast zou (vanwege de specialisatie van AC op dit thema) Belastingrecht als thema terug kunnen komen in de afstudeerfase.
- Methodologische diepgang: AC zou meer aandacht kunnen hebben voor het verkleinen van de bandbreedte van de diepgang van de methodologie in de eindproducten waaronder de theoretische onderbouwing (gebruik van literatuur) en het zorgvuldig trekken van conclusies (reflectief vermogen, kritische houding).
- Aantoonbaarheid: Een verbeterpunt voor de opleiding ligt in de transparantie van de totstandkoming van de beoordeling van het gerealiseerde niveau.
- Beoordeling houdingsaspecten: Het niveau van de houdingsaspecten is voor het auditteam in de afstudeerproducten minder goed zichtbaar. De opleiding geeft aan dat zij de kritische houding van studenten toetst tijdens het werkplekbezoek op de stage en de presentatie en verdediging van de scriptie. Het auditteam beveelt de opleiding omwille van de traceerbaarheid van het oordeel aan, de essentie van deze mondelinge beoordeling ook op het beoordelingsformulier in te vullen.
- Concretere conclusies en aanbevelingen: Een mogelijke aanvulling is dat de opleiding naast de sterk verbeterde inzet op de onderzoeksmethoden, in de afstudeerfase sterker kan sturen op de uitkomst van de scriptie ofwel wat kan de organisatie er concreet mee.

Tabel 11 – Bevindingen over de afstudeerfase

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen hbo-bacheloropleiding Accountancy Saxion Hogeschool voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	V
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	V
Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eindoordeel	V

BIJLAGE II Opleidings specifieke eindkwalificaties

Hieronder volgt de uitwerking van de opleidingscompetenties van Saxion Accountancy:

Beroeps context	Afgestudeerden van de bacheloropleiding accountancy kunnen aan de slag als financieel dienstverlener voor het niet-controleplichtige deel van het midden- en kleinbedrijf. De bacheloropleiding accountancy richt zich specifiek op de openbare accountantspraktijk. De meeste afgestudeerden vinden een baan binnen een accountantspraktijk, zowel bij grote accountantspraktijken ('big four'), middelgrote praktijken als bij de kleine praktijken. Ook vestigen afgestudeerden zich uiteindelijk als zelfstandig extern accountant, nadat zij de vervolgstudie voor RA of AA hebben afgerond. Daarnaast vervullen ze accountantsfuncties als overheidsaccountant of als intern accountant.		
Funcities/rollen	In de openbare accountantspraktijk wordt onderscheid gemaakt tussen de samenstellingspraktijk en de controlepraktijk. De bachelor accountancy is als assistent-accountant werkzaam in één of beide praktijken.		
Competentie	Kenmerkende taken en activiteiten	Beroepsproducten	Niveau
1 <i>Aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van de administratieve dienstverlening</i> De bachelor accountancy is in staat om op administratief gebied als aanspreekpunt voor cliënten te fungeren, om in samenspraak met de cliënt de administratie te voeren en een jaarrekening samen te stellen en te beoordelen.	Administratieve dienstverlening is een kerntaak in de samenstellingspraktijk maar komt ook voor in de controlepraktijk. Centraal in de beroepstaak administratieve dienstverlening staat het voorbereiden van de financiële informatie voor interne en externe rapportages en voor verslaggevingsdoeleinden. Tot deze beroepstaak hoort ook het verstrekken van managementinformatie aan de cliënt en het geven van (on)gevraagde adviezen die rechtstreeks verband houden met de beroepstaak.	Voorbeelden van beroepsproducten bij deze beroepstaak: - Advies inzake opzet en inrichting administratief systeem; - Financiële administratie filiaalonderneming; - Financiële administratie productiehuishouding; - Managementrapportages, afgeleid uit de voorgaande administraties; - Adviesrapport inzake inrichting ERP-systeem (stukproductie); - Samenstelopdracht geconsolideerde jaarrekening; - Samenstelopdracht fiscale jaarrekening.	De student beheerst deze beroepstaak op bachelorniveau indien hij in staat is om voor een met name nationaal opererende en in Nederland gevestigde onderneming in het middenbedrijf, een adequaat en waar mogelijk geautomatiseerd informatiesysteem in te richten dat, gegeven de aard en omvang van de organisatie, leidt tot een optimale interne beheersing van de organisatie en voldoet aan alle eisen die daaraan worden gesteld door de van toepassing zijnde wet- en regelgeving op het gebied van de verslaggeving en fiscaliteit.
2 <i>Behartigen fiscale belangen cliënt</i> De bachelor accountancy is in staat om fiscale belangen van een cliënt te behartigen.	Fiscaliteit is een kerntaak in de samenstellingspraktijk maar komt ook voor in de controlepraktijk. Centraal in de beroepstaak fiscaliteit staat het begeleiden van de cliënt bij het plannen van en het voldoen aan zijn belastingverplichtingen, inclusief het geven van (on)gevraagde adviezen die rechtstreeks verband houden met de beroepstaak.	Voorbeelden van beroepsproducten bij deze beroepstaak: - Aangifte en advies OB; - Aangifte en advies LB (salaris-administratie); - Winstberekening fiscaal belastbare winst voor IB-ondernemer; - Winstberekening bij samenwerkingsverbanden IB-ondernemers; - Winstberekening fiscaal belastbare winst vennootschapsbelasting; - Aangifte vennootschapsbelasting; - Vaststellen winst uit aanmerkelijk belang; - Aangifte inkomstenbelasting voor de DGA.	De student beheerst deze beroepstaak op bachelorniveau indien hij in staat is om voor een met name nationaal opererende en in Nederland gevestigde onderneming in het middenbedrijf (zowel voor de onderneming als de ondernemer) zorg kan dragen voor het plannen van en het voldoen aan de reguliere belastingverplichtingen in het kader van OB, LB, Vpb en IB.
3 <i>Bijdragen aan de uitvoering algemene controle jaarrekening</i> De bachelor accountancy is in staat om als lid van een controleteam (onder eindverantwoordelijk	Controle van jaarrekeningen is een kerntaak in de controlepraktijk. Ook bij het samenstellen van jaarrekeningen voor cliënten in de samenstellingspraktijk speelt deze competentie een rol, deels omdat ook bij samenstellingsopdrachten bepaalde controlehandelingen worden uitgevoerd,	Voorbeelden van beroepsproducten bij deze beroepstaak: - Opdrachtaanvaarding / - continuering; - Onafhankelijkheidstoets; - Bedrijfsverkenning; - Initieële cijferbeoordeling; - Risicoanalyse; - Verslag pre-auditmeeting	De student beheerst deze beroepstaak op bachelorniveau indien hij in staat is om als lid van een controleteam zelfstandig een controleprogramma uit te voeren voor de algemene controle van de veel voorkomende posten in de jaarrekeningen van

Beroeps context	Afgestudeerden van de bacheloropleiding accountancy kunnen aan de slag als financieel dienstverlener voor het niet-controleplichtige deel van het midden- en kleinbedrijf. De bacheloropleiding accountancy richt zich specifiek op de openbare accountantspraktijk. De meeste afgestudeerden vinden een baan binnen een accountantspraktijk, zowel bij grote accountantspraktijken ('big four'), middelgrote praktijken als bij de kleine praktijken. Ook vestigen afgestudeerden zich uiteindelijk als zelfstandig extern accountant, nadat zij de vervolgstudie voor RA of AA hebben afgerond. Daarnaast vervullen ze accountantsfuncties als overheidsaccountant of als intern accountant.		
Funcities/rollen	In de openbare accountantspraktijk wordt onderscheid gemaakt tussen de samenstellingspraktijk en de controlepraktijk. De bachelor accountancy is als assistent-accountant werkzaam in één of beide praktijken.		
Competentie	Kenmerkende taken en activiteiten	Beroepsproducten	Niveau
heid van een accountant) een bijdrage te leveren aan het uitvoeren van de algemene controle van een jaarrekening.	deels omdat een cliënt kan doorgroeien naar het controleplichtige segment (waarbij de cliënt zo goed mogelijk wordt begeleid in dit traject). Centraal in de beroepstaak controle staat het uitvoeren van een volledig controleproces, vanaf de opdrachtaanvaarding of -continuering tot en met de toestemming tot publicatie van de verklaring, waarbij het uiteindelijk gaat om het toevoegen van zekerheid aan en het verhogen van betrouwbaarheid van (financiële) informatie, inclusief het geven van (on)gevraagde adviezen die rechtstreeks verband houden met de beroepstaak.	(frauderisico's); - Beoordeling interne beheersing / ICT; - Werkprogramma interimcontrole; - Afwerkingsmemorandum interimcontrole; - Werkprogramma eindejaarscontrole; - Afsluitend controlememorandum; - Afsluitende cijferanalyse; - Bevestiging bij de jaarrekening; - Bespreekverslag afronding controle; - Managementletter.	controleplichtige, in Nederland gevestigde ondernemingen. Tevens is de afgestudeerde in staat om een bijdrage te leveren aan de voorbereiding en de planning van de controle (waarvan deel uitmaakt het op eigen initiatief bijhouden van relevante ontwikkelingen bij de cliënt en in zijn bedrijfsomgeving). De afgestudeerde heeft kennis en begrip van het gehele controleproces: de planningfase wordt beheerst op een theoretisch niveau van analyse en toepassing en er is sprake van synthese en evaluatie bij de uitvoering van de controle op de meest voorkomende posten en processen.
4 <i>Adviesbehoeften onderkennen, signaleren en vervullen</i> De bachelor accountancy is in staat om in contacten met cliënten eenvoudige adviesbehoeften te onderkennen, te signaleren en te vervullen.	Adviezen worden zowel in de samenstellingspraktijk als in de controlepraktijk veelvuldig gegeven. De adviezen betreffen veelal bedrijfseconomische, juridische of personele aangelegenheden, maar kunnen ook over andere onderwerpen gaan. De (assistent-)accountant vervult vaak de huisartsfunctie: kleine problemen lost hij zelf op, voor ingewikkelder zaken is hij de doorverwijzer naar specialisten, al dan niet binnen de eigen organisatie. Centraal in de beroepstaak advisering staat het geven van intern en extern advies op basis van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, waarbij het adviesproces vanaf de probleemanalyse tot en met de implementatiefase doorlopen wordt en adviesvaardigheden worden ingezet. Bij deze advisering staan de te onderscheiden groeifasen van een onderneming en de rol van de adviseur centraal. Daarnaast wordt binnen deze beroepstaak ruim aandacht besteed aan de organisatie van het (accountants)-kantoor en de aspecten van zelfstandig ondernemerschap als administratief dienstverlener.	Voorbeelden van beroepsproducten bij deze beroepstaak: - Ondernemingsplan startende ondernemer; - Herstructurerings-plan groeiende ondernemer; - Adviesrapport interne beheersing bij groeiende organisatie; - Onderzoeksrapport inrichting van de stageorganisatie (Quick scan); - Ondernemingsplan zelfstandig financieel dienstverlener.	De student beheerst deze beroepstaak op bachelorniveau indien hij in staat is om, voor een met name nationaal opererende en in Nederland gevestigde onderneming in het middenbedrijf, aan de cliënt (zowel de onderneming als de ondernemer) op een gestructureerde wijze een advies uit te brengen op zijn eigen deskundigheidsterrein voor alle te onderscheiden groeifasen van een onderneming tot aan het moment van de wettelijke controleplicht (mkb-context). Het accent wordt hierbij gelegd op het adviesproces. Voorts beschikt de hbo-bachelor over inzicht in de structuur, de opbouw en de interne beheersing van een accountantspraktijk en in de aspecten die zijn verbonden aan het zelfstandig ondernemerschap.
5 <i>Adequat functioneren binnen accountantspraktijk</i> De bachelor accountancy is in	Professioneel gedrag is één van de beginselen uit de voor alle accountants geldende Verordening gedragscode. Daarvan afgeleid dienen ook medewerkers van	De afgestudeerde bachelor accountancy is in staat om: - Veranderingen in de maatschappij te signaleren en hierop in te spelen;	De competentie adequaat functioneren ontwikkelt de bachelor accountancy slechts geleidelijk. De bachelor dient bij aanvang van zijn

Beroeps context	Afgestudeerden van de bacheloropleiding accountancy kunnen aan de slag als financieel dienstverlener voor het niet-controleplichtige deel van het midden- en kleinbedrijf. De bacheloropleiding accountancy richt zich specifiek op de openbare accountantspraktijk. De meeste afgestudeerden vinden een baan binnen een accountantspraktijk, zowel bij grote accountantspraktijken ('big four'), middelgrote praktijken als bij de kleine praktijken. Ook vestigen afgestudeerden zich uiteindelijk als zelfstandig extern accountant, nadat zij de vervolgstudie voor RA of AA hebben afgerond. Daarnaast vervullen ze accountantsfuncties als overheidsaccountant of als intern accountant.		
Funcities/rollen	In de openbare accountantspraktijk wordt onderscheid gemaakt tussen de samenstellingspraktijk en de controlepraktijk. De bachelor accountancy is als assistent-accountant werkzaam in één of beide praktijken.		
Competentie	Kenmerkende taken en activiteiten	Beroepsproducten	Niveau
staat om binnen de professionele organisatie van een accountantspraktijk adequaat te functioneren.	accountantspraktijken zich aan deze Gedragscode te houden. Alle taken en activiteiten van een (beginnend) beroepsbeoefenaar.	- Projectmatig en in een team te werken; - Verworven kennis en inzichten aan collega's over te dragen; - Leiding te geven aan de uitvoering van werkzaamheden door assistenten op mbo-niveau; - Een oordeel te geven over het werk van zichzelf en dat van anderen.	loopbaan de potentie te hebben om door te groeien naar een niveau dat hoge eisen stelt aan zijn beoordelingsvermogen, besluitvaardigheid en zelfvertrouwen, maar zal nog niet zo ver zijn dat hij in deze onbegeleid kan handelen.
6	<i>Zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar</i> De bachelor accountancy is in staat om zichzelf als beroepsbeoefenaar voortdurend te ontwikkelen.	Zie competentie 5	De afgestudeerde bachelor accountancy is in staat om: - Het eigen beroepsmatig handelen en zijn professionaliteit, houding en motivatie voortdurend verder te ontwikkelen; - Integer, onafhankelijk en ethisch te handelen; - Gegevens over de beroepsuitoefening te verzamelen; - De invloed van actuele ontwikkelingen op het eigen functioneren te onderkennen; - De grenzen van het vakgebied te verkennen; - De eigen loopbaan uit te stippelen.
			Voor de competentie zichzelf voortdurend ontwikkelen ligt de nadruk op het verder kunnen ontwikkelen van professionaliteit en professionalisering. De hier genoemde bekwaamheden moeten zeker in potentie aanwezig zijn, maar een vernieuwende bijdrage op dit gebied kan pas worden verwacht als de bachelor accountancy zijn kennis verder heeft verdiept en de nodige werkervaring heeft opgedaan.

Hieronder wordt aangegeven op welke wijze de algemene hbo-kwalificaties binnen de opleidingen van FEM worden gerealiseerd.

1. Brede professionalisering: de student wordt toegerust met actuele kennis die aansluit bij recente (wetenschappelijke) inzichten, concepten en onderzoeksresultaten, alsmede bij de in het beroepsprofiel geschetste (internationale) ontwikkelingen in het beroepenveld, teneinde zich te kwalificeren voor:
 - het zelfstandig kunnen uitvoeren van de taken van een beginnend beroepsbeoefenaar;
 - het functioneren binnen een arbeidsorganisatie;
 - de verdere professionalisering van de eigen beroepsuitoefening, c.q. het beroep.

Realisatie: De studenten ontwikkelen een brede professionaliteit doordat in de opleiding verschillende taakgebieden en de bijbehorende beroepstaken en beroepsproducten centraal staan. Hierdoor worden studenten in staat gesteld uiteenlopende competenties te ontwikkelen. De beroepstaken en competenties bestrijken het gehele beroepsdomein, zoals aangegeven in de landelijk ontwikkelde beroepsprofielen. Met de ontwikkelde competenties kunnen afgestudeerden zelfstandig verschillende taken uitvoeren, een grote variëteit aan problemen oplossen en diverse functies vervullen op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar.

2. Multidisciplinaire integratie: de student leert kennis, inzichten, houdingen en vaardigheden (van verschillende vakinhoudelijke disciplines) toepassen en integreren.
Realisatie door: de opdrachten in de integrale lijn, de stage en de afstudeerfase; opdrachten met studenten van andere opleidingen binnen en buiten F&M; Door ondersteunende trainingen projectmatig werken in de vaardighedenlijjn.
3. (wetenschappelijke) toepassing: de student past beschikbare relevante (wetenschappelijke) inzichten, theorieën, concepten en onderzoeksresultaten toe bij vraagstukken waar de opleiding hem of haar mee confronteert.
Realisatie door: De opdrachten in de integrale lijn, de stage en de afstudeerfase; Participeren in onderzoekopdrachten.
4. Transfer en brede inzetbaarheid: de student past kennis, inzichten en vaardigheden toe in uiteenlopende praktijkopdrachten en situaties.
Realisatie door: aard en opbouw studieprogramma, uitgaan van alle relevante taakgebieden en thema's uit het beroepsprofiel; het toepassen van verworven kennis en vaardigheden, en ontwikkelde competenties bij de uitvoering van opdrachten in de integrale lijn.
5. Creativiteit en complexiteit in handelen: de student lost vraagstukken op waarvan het probleem op voorhand niet duidelijk is omschreven en waarop standaardprocedures niet van toepassing zijn.
Realisatie door: opdrachten in de integrale lijn, de stage en de afstudeerfase; ondersteunende trainingen creativiteit in de vaardighedenlijjn.
6. Probleemgericht werken: de student definieert en analyseert complexe probleemsituaties op basis van relevante kennis en (theoretische) inzichten, ontwikkelt zinvolle (nieuwe) oplossingsstrategieën, past deze toe en beoordeelt de effectiviteit hiervan.
Realisatie door: opdrachten in de integrale lijn, de stage en de afstudeerfase; pgo-taken in de kennislijjn; ondersteunende trainingen projectmatig werken en workshops in de vaardighedenlijjn.
7. Methodisch en reflectief denken en handelen: de student stelt realistische doelen, plant en pakt werkzaamheden planmatig aan en reflecteert op het (beroepsmatig) handelen, op basis van relevante informatie.
Realisatie door: projectopdrachten en andere complexe opdrachten in de integrale lijn, stage en afstudeerfase; ondersteunende trainingen projectmatig werken in de vaardighedenlijjn.
8. Sociaal communicatieve bekwaamheid: de student communiceert en werkt samen met anderen in een multiculturele, internationale en/of multidisciplinaire omgeving en kan voldoen aan de eisen die het participeren in een arbeidsorganisatie stelt.
Realisatie door: toepassing en oefening in de integrale lijn, stage en afstudeerfase; ondersteunende trainingen van sociale en communicatieve vaardigheden in de vaardighedenlijjn.
9. Basiskwalificering voor managementfuncties: de student voert eenvoudige leidinggevende en managementtaken uit.
Realisatie door: toepassing in de integrale lijn, bijvoorbeeld ouderejaars leiden projecten van jongerejaars studenten; ondersteunende trainingen van eenvoudige managementvaardigheden in de vaardighedenlijjn.

10. Besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid: de student ontwikkelt begrip en betrokkenheid tot ethische, normatieve en maatschappelijke vragen samenhangend met de toepassing van kennis en de (toekomstige) beroepspraktijk.

Realisatie door: discussietaken in de kennislijn; relevante opdrachten en vraagstukken in de integrale lijn, stage en afstudeerfase.

Kwalitatieve aansluiting: Onderstaande figuur geeft als voorbeeld een deel van de kwalitatieve uitwerking van de CEA-eindtermen, zoals Saxion deze voor het vak 'Jaarrekening' opneemt in haar toetsmatrijs. Andere toetsmatrijzen bevatten dezelfde uitwerking van de andere CEA-Eindtermen met bijbehorende deskundigheidsniveaus.

Saxion FEM		Toets: Jaarrekening 2.1	CEA eindtermen	Toetscode: T.FEM 24166			Definitief		
Opleiding: BE/AC/FRE				Toetsvorm: Schriftelijk			Productieve vaardigheid	Attitude	Totaal
Nr.	Taxonomie-code	Inhoud	Externe verslaggeving	Feiten	Begrippen	Reproductieve vaardigheid			
1	F	De student kan aangeven welke ondernemingen in welke mate publicatieplichtig zijn.	Externe verslaggeving E2: 3	0 - 3%				0 - 3%	
2	F	De student kan aangeven welke vrijstellingen van toepassing zijn voor middelgrote en kleine rechtspersonen.	Externe verslaggeving E2: 3	0 - 3%				0 - 3%	
3	F	De student kan aangeven uit welke onderdelen het jaarrapport moet bestaan en welke specifieke eisen aan de verschillende onderdelen worden gesteld.	Externe verslaggeving E2: 3	0 - 3%				0 - 3%	
4	F	De student kan aangeven welke formele eisen worden gesteld in het kader van de publicatieplicht en welke sancties van toepassing zijn op het niet nakomen.	Externe verslaggeving E2: 3	0 - 3%				0 - 3%	
5	F	De student kan aangeven welke eisen gelden t.a.v. materialiteit, disclosure (toelichting) en verwerking van gebeurtenissen na balansdatum.	Externe verslaggeving E2: 1	0 - 3%				0 - 3%	
6	RV	De student kan aangeven wat de wet- en regelgeving zegt over de verwerking van schattings- en stelselwijzigingen.	Externe verslaggeving E2: 3			0 - 10%		0 - 10%	

Figuur 12 – Kwalitatieve aansluiting CEA-termen

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma

Curriculum cursussen en toetsen opleiding Accountancy

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4			
1e Jaar	Project jaar 1(1,2,3,4,5) 3 ec's				1e Jaar		
	integrale lijn		Deeltoets: PGO-taken 1.1 & 1.2	Deeltoets: Projectopdrachten 1.3 Deeltoets: Management Game 1.3		Deeltoets: Projectmanagement 1.3 & 1.4 Deeltoets: Projectopdrachten 1.4	
	Conceptuele leerlijn	Investeren & Financiering 1.1 Toets: Investeren & Financiering 1.1(1,4) 3 ec's	Kosten-batenanalyse 1.2 Toets: Kosten-batenanalyse 1.2 (1,4) 3 ec's	Investeren & Financiering 1.3 Toets: Investeren & Financiering 1.3 (1,4) 4 ec's		Controlewerkzaamheden 1.4 Toets: Controlewerkzaamheden 1.4 (3) 4 ec's	
		Bedrijfsanalyse 1.1 Toets: Bedrijfsanalyse 1.1(4,5) 4 ec's	Bestuurlijke informatievoorziening 1.2 Toets: Bestuurlijke informatievoorziening 1.2 (1,3,4) 4 ec's	Bedrijfsanalyse 1.3 Toets: Bedrijfsanalyse 1.3 (4,5) 4 ec's		Vennootschapsbelasting 1.4 Toets: Vennootschapsbelasting 1.4 (2) 3 ec's	
		Juridische vaardigheden & Inkomstenbelasting 1.1 Toets: Juridische vaardigheden & Inkomstenbelasting 1.1(2,4) 4 ec's	Vermogensrecht 1.2 Toets: Vermogensrecht 1.2 (4) 3 ec's	Jaarrekening 1.3 Toets: Jaarrekening 1.3 (1) 3 ec's			
		PC-vaardigheden 1.1 Toets: PC-vaardigheden 1.1(1,2,3,4) 3 ec's	Engels 1.2 & 1.3 (1,3,6) 3 ec's			Deeltoets: Engels mondeling 1.3	
	Vaardigheden lijn	Bedrijfsadministratie 1.1 & 1.2 (1) 3 ec's Deeltoets: Bedrijfsadministratie 1.2 Deeltoets: Bedrijfsadministratie met Excel 1.2		Bedrijfsadministratie 1.3 & 1.4 (1) 3 ec's Deeltoets: Bedrijfsadministratie 1.3 Deeltoets: Bedrijfsadministratie 1.4			
		Professionele communicatie 1 (1,5,6) 3 ec's Deeltoets: Communicatie algemeen 1.1 Deeltoets: Professionele presentatie 1.2 Deeltoets: Gesprekstechnieken 1.3 Deeltoets: Schriftelijke taalvaardigheid 1.4					
		Studecoaching jaar 1 (5,6) 3 ec's Deeltoets: Taaltoets Deeltoets: Rekentoets					
	Studieloopbaanlijn			Deeltoets: Eindoordeel studecoaching			
2e Jaar	Project 2.1 & 2.2 (1,2,3,4,5) 3 ec's Deeltoets: Projectopdrachten 2.1 Deeltoets: Projectmanagement 2.1 & 2.2 Deeltoets: Projectopdrachten 2.2		Project 2.3 & 2.4 (4,5,6) 3 ec's Deeltoets: Toegepast onderzoek 2.3 & 2.4 Deeltoets: Project presentatie 2.3 & 2.4 Deeltoets: Project rapport 2.3 & 2.4		2e Jaar		
	Conceptuele leerlijn	Bestuurlijke informatievoorziening 2.1 (1,3,4) 4 ec's Deeltoets: BIV practicum 2.1 Deeltoets: BIV schriftelijk 2.1	Controlewerkzaamheden 2.2 Toets: Controlewerkzaamheden 2.2 (3) 4 ec's	Kosten-batenanalyse 2.3 Toets: Kosten-batenanalyse 2.3 (1,4) 4 ec's		Kosten-batenanalyse 2.4 Toets: Kosten-batenanalyse 2.4 (1,4) 4 ec's	
		Jaarrekening 2.1 Toets: Jaarrekening 2.1(1) 3 ec's	Bedrijfsanalyse 2.2 Toets: Bedrijfsanalyse 2.2 (4,5) 3 ec's	Loonbelasting & sociaal-arbeidsrecht 2.3 Toets: Loonbelasting & sociaal-arbeidsrecht 2.3 (2) 3 ec's		Investeren & Financiering 2.4 Toets: Investeren & Financiering 2.4 (1,4) 4 ec's	
		Ondernemingsrecht 2.1 Toets: Ondernemingsrecht 2.1 (4) 3 ec's	Omzetbelasting 2.2 Toets: Omzetbelasting 2.2 (2) 3 ec's	Actualiteit & Ethiek 2.3 & 2.4 (5,6) 3 ec's Deeltoets: Actualiteit & Ethiek 2.3 Deeltoets: Actualiteit & Ethiek 2.4			
		Bedrijfsadministratie 2.1 & 2.2 (1) 3 ec's Toets: Bedrijfsadministratie 2.1 & 2.2		Bedrijfsadministratie 2.3 & 2.4 (1) 3 ec's Toets: Bedrijfsadministratie 2.3 & 2.4			
	Vaardigheden lijn	PC-vaardigheden 2.1 Toets: PC-vaardigheden 2.1 (1,3,4) 3 ec's		Engels 2.2 & 2.3 (1,3,5) 3 ec's Deeltoets: Engels mondeling 2.3 Deeltoets: Engels rapport 2.3			
		Professionele communicatie 2 (4,6) 3 ec's Deeltoets: Gesprekstechnieken 2.1 Deeltoets: Schriftelijke taalvaardigheden 2.2 Deeltoets: Stagevoorbereiding 2.3 Deeltoets: Communicatie in een bedrijf 2.4					
		SLO					
	3e Jaar	IB-winst AC 3.1 & Vpb AC 3.1 Toets: Belastingrecht AC 3.1 (2) 3 ec's	Loonbelasting AC 3.2 & Sociaal recht AC 3.2 Toets: Belastingrecht AC 3.2 (2) 3 ec's	Stage AC		3e Jaar	
		Consolidatie AC 3.1 & Externe verslaggeving AC 3.1 Toets: Externe verslaggeving AC 3.1 (1) 3 ec's	KTB, KTC AC 3.2 & EDP-auditing AC 3.2 Toets: Controlepraktijk AC 3.2 (3,5,6) 3 ec's				
Financiering AC 3.1 & Financiële rekenkunde AC 3.1 Toets: Financiering AC 3.1 (1,4) 4 ec's		Toets: SLO/Portfolio AC 3.2 (5,6) 2 ec's	Toets: Stageverslag AC(1,2,3,4,5,6) 24 ec's				
Bedrijfsadministratie AC 3.1 & Management accounting AC 3.1 Toets: Management accounting AC 3.1 (1,4) 5 ec's		Vaktechnisch overleg (niet verplicht) Toets: geen	KTA AC 3.3 Toets: Controleer theorie AC 3.3 (3) 3 ec's	Levensverzekeringswiskunde AC 3.4 Toets: Levensverzekeringswiskunde AC 3.4 (2,3) 3 ec's			
Administratieve organisatie AC 3.1 & 3.2 Toets: Administratieve Organisatie AC 3.2 (1,3,4) 4 ec's		OB, Successierecht, Rechtsverkeer AC 3.3 & 3.4 Toets: Belastingrecht AC 3.4(2) 3 ec's					
SLO							
4e Jaar	IB-niet winst AC 4.1 & AWR/Invorderingswet AC 4.1 Toets: Belastingrecht AC 4.1 (2) 3 ec's	Examentraining AO AC 4.2 & Examentraining CB2/LAC AC 4.2 & Examentraining EKV AC 4.2 & Examentraining Overall-toets AC 4.2 Toets: OAT-Overaltoets (1,3,4) 15 ec's	Afstudeeronderzoek AC		4e Jaar		
	Externe verslaggeving AC 4.1 Toets: Externe verslaggeving AC 4.1 (1) 3 ec's						
	Management control AC 4.1 Toets: Management control AC 4.1 (4) 5 ec's						
	Strategische advisering MKB AC 4.1 & Law AC 4.1 Toets: Strategische advisering MKB AC 4.1 (4) 4 ec's						
Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4				

schriftelijk
assessment
werkstuk/ rapportage
mondelijke presentatie
 (de nummers tussen de haakjes zijn de nummers van de competentiekaart AC, zie Bison)

Tijd	Locatie		Gespreksonderwerpen
12.30 – 13.15	HB 23	Lunch auditteam	Interne terugkoppeling
13.15 – 14.00	F404	Spreekuur docenten/studenten	
	HB 11	Rondleiding opleidingsspecifieke voorzieningen + inzien materiaal	
14.00 – 14.30	HB 23	Professionalisering (Gepromoveerd bedrijfseconoom, coördinator stage/afstuderen en lid kenniskring) Jan Noeverman Pieter Hollemans	<u>Gespreksonderwerpen:</u> onderzoek doen – lectoraat en kenniskring
14.30 – 15.15	HB 11	Examencommissie/toetscommissie Rietje Roex Luuk Beumer Jaap van Hettema	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Bevoegdheden en taken examencommissie en toetscommissie - rol in de interne kwaliteitszorg toetsing - - resultaten - (met focus op de aandachtspunten vanuit de documentenanalyse)
	HB 23	Coördinatoren Stefan Schenke Jolande Algra Robert Engberink Pieter Hollemans Amber Kornet Hans Leijenaar	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Stage en afstuderen Inhoudelijk opleidingskader en curriculum Curriculumontwikkeling, -evaluatie en – bijstelling in het algemeen Kenmerken van het programma (karakteristieken) Samenhang programma (ook aansluiting instroom – propedeuse) Praktijkcomponenten Internationalisering Toetsbeleid Toegepast onderzoek Programma studieloopbaanbegeleiding / Studeerbaarheid, studielast Competentiemanagement Deskundigheidsbevordering/pop docenten
15.15 – 15.30		Pauze	
15.30 – 16.15	HB 23	Werkveldvertegenwoordiging en alumni Maaïke Bos Rutger v.d. Veer Martin Hietbrink Janita Lohuis Tatiana Cohen	<u>Gespreksonderwerpen:</u> contacten met opleiding over onder andere: actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma - andere wensen vanuit het werkveld – eigen inkleuring opleiding - stage en begeleiding – onderzoekscomponent – niveau - kwaliteit en relevantie van de opleiding (programma, docenten) - functioneren in de praktijk of vervolgopleiding
16.15 – 16.30	HB 23 / HB 11	Interne terugkoppeling: bepaling pending issues Inzien materiaal	
16.30 – 16.45	HB 23	Pending issues (alle gesprekspartners zijn hiervoor beschikbaar)	
	HB 11	Inzien materiaal	
16.45 – 17.45	HB 23	Interne terugkoppeling: bepaling beoordeling	
17.45	OTSWO FCM	Terugkoppeling	

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. bachelor Accountancy – Saxion Hogeschool

Varianten: Voltijd

Locatie: Deventer

Datum locatiebezoek: Donderdag 12 april 2012

Tijdens de auditdag in Enschede heeft het auditteam gesproken met docenten en studenten uit Deventer. Studenten en docenten uit Deventer kregen naast de studenten uit Enschede bovendien de gelegenheid om het open spreekuur in Enschede te bezoeken. Het auditteam heeft daarom de keuze gemaakt om de locatie in Deventer niet te bezoeken. Het auditteam wilde studenten en docenten echter nog een mogelijkheid geven. Daartoe is besloten om tijdens de audit van de opleiding IBMS studenten en docenten van de opleiding Accountancy uit Deventer de gelegenheid te geven om nogmaals het open spreekuur te bezoeken. Die dag was een auditteam met o.a. een secretaris en voorzitter van Hobéon aanwezig in Deventer.

Werkwijze m.b.t. keuze gesprekspartners

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde standaarden voor basiskwaliteit.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

Lijst geraadpleegde documenten, conform richtlijn van de NVAO

- Kritische reflectie opleiding
- Organigram instelling / Organigram opleiding.
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties / Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docent(en) en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
 - differentiatie in graad uitgedrukt in % van het totaal.
- Overzicht van de contacten met het werkveld.
- Samenvatting en analyse recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Verslagen overleg in relevante commissies / organen.
- Documentatie over student- en docenttevredenheid.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Handboeken en overig studiemateriaal.
- Onderwijsbeleidsplan of soortgelijk(e) document(en);
- Beleidsplan op het gebied van onderzoek in relatie tot de aangeboden opleidingen;
- Personeels(beleid)plan of soortgelijk(e) document(en);
- Voorzieningenplan of soortgelijk(e) document(en);
- Kwaliteitszorgplan;
- Overzichtslijst van *alle* afstudeerwerkstukken van de laatste twee jaar (of van portfolio's / werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid).
- Door het panel te bepalen representatieve selectie van (15) afstudeerwerkstukken van de afgelopen twee jaar met beoordelingscriteria en normering.

Overzicht eerste steekproef van
15 afstudeerwerkstukken op studentnummer:

Locatie	Studentnummer
Enschede	96250
	2431551
	89816
	89956
	109266
	98755
	86636
	94907
	106872
	2418511
Deventer	2408953
	2417270
	2410255
	2408518
	2425089

Overzicht aanvullende steekproef van 10
afstudeerwerkstukken op studentnummer:

Locatie	Studentnummer
Enschede	140413
	122223
	127194
	109660
	126338
	125237
	133365
	106009
	128188
Deventer	2418801

BIJLAGE VI Overzicht auditteam

Samenstelling, korte functiebeschrijvingen (cv's) en onafhankelijkheidsverklaringen van voorzitter, leden en secretaris.

Samenstelling en expertise van het auditteam laten zich als volgt weergeven:

Panelleden	Expertise - audit - kwaliteit zorg	Expertise - onderwijs	Expertise - werkveld	Expertise - vakinhoud	Expertise - inter- nationaal	Expertise - student- zaken	Deskun- dige ²⁵ - CEA
voorzitter R.J.M. van der Hoorn MBA	X						
werkvelddeskundige E.D. Paul AA	x	X	x	X	x		X
vakdeskundige M. Paur RA	x	X	x	X	x		X
vakdeskundige E.A. Ploegman RA	X	x	X	x	X		
studentlid K.T.P.M. Segeren						X	
secretaris I.M. Gies Broesterhuizen	X						

Op woensdag 14 maart 2012 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het panel van de opleiding Accountancy, geregistreerd onder het nummer 000233 - Saxion Hogeschool.

Korte functiebeschrijvingen panelleden

1	R.J.M. van der Hoorn MBA is een van de directeuren van de Hobéon Groep en heeft binnen het hoger onderwijs ruime ervaring met audits. Daarnaast houdt hij zich onder andere bezig met financieel economische vraagstukken voor hoger onderwijsinstellingen.
2	De heer E.D. Paul heeft als accountant administratie-consulent ruim 30 jaar ervaring in de accountancy en in de MKB-praktijk in het bijzonder, zowel profit als non-profit.
3	De heer M. Paur is registeraccountant en sinds 2006 docent accountancy en bedrijfseconomie bij de Hogeschool van Amsterdam. Daarvoor en daarnaast was hij Docent Financial Auditing bij de Postmaster Accountancy van de Vrije Universiteit. Voor zijn overstap naar het onderwijs heeft hij 30 jaar ervaring in beroepenveld, waarvan circa 25 jaar binnen de Big4 accountantspraktijken van beginnend assistent tot en met partner.
4	Mevrouw E.A. Ploegman is Register Accountant. Van 1972 tot en met 1994 was zij werkzaam bij Ernst & Young. Sinds 1994 is zij opleidingscoördinator en docente HBO-accountancy voor de vakken administratieve organisatie, leer van de accountantscontrole (bachelor en post bachelor) en externe verslaggeving. Zij is o.a. verantwoordelijk voor het onderwijscurriculum van de opleiding accountancy en actief als stage- en afstudeerbegeleider. Daarnaast is zij assessor opleiding didactische vaardigheden HBO docenten, lid van de landelijke redactiecommissie voor het examen 'Leer van de Accountantscontrole' en voorzitter van de redactiecommissie OAT (landelijk examen bachelor accountancy).
5	De heer K.T.P.M. Segeren, vijfdejaars student Accountancy Fontys Hogeschool

Secretaris/Coördinator

Mevrouw I.M. Gies Broesterhuizen	Gecertificeerd d.d. november 2010
----------------------------------	-----------------------------------

²⁵ In aanvulling op het standaard deskundigheidsprofiel van de NVAO stelt de CEA aanvullend een specifieke profielbeschrijving op voor de domeindeskundigen bij de visitatie van de accountancyopleidingen. Minstens twee accountancydeskundigen moeten zitting hebben in het auditpanel. Hiervoor werd door CEA een lijst met deskundigen beschikbaar gesteld, die voldeden aan het vereiste deskundigheidsprofiel. Zowel dhr. Paur als dhr. Paul zijn door de Commissie Eindtermen geselecteerde deskundigen AA, RA en/of Bedrijfseconomie t.b.v. visitatiepanels initiële opleidingen AA en/of RA.

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam)

R.J.M. van der Hoorn MBA

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Saxion Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Den Haag

Datum: 10 januari 2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

E.D. Paul, Rieteland 53, 2285 JW Rijswijk

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

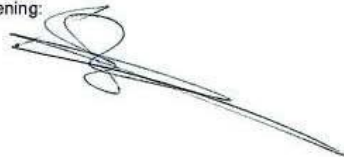
Saxion Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/ docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Rijswijk

Datum: 01-02-2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondertekende (naam en privé adres)

M. PAUB
Anna Paulownalaan 6, 3761 CW Soest

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Saxion Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

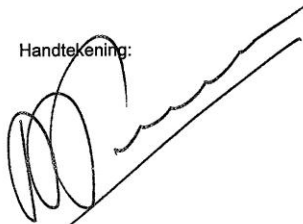
Plaats:

Soest

Datum:

13/1/2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

E.A. Ploegman
Kooisingel 36, 9753 EX Haren

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Saxion Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Haren

Datum: 4-3-2012

Handtekening:

E.A. Ploegman

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

KIPM Segeren (Koen)

Stekermortel 4, Mariahout

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Saxion Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Mariahout

Datum: 30-01-2012

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam)

I.M. Gies Broesterhuizen

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Accountancy hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Saxion Hogeschool

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Den Haag

Datum: 11-1-2012

Handtekening:

